باب مردن

دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی

زنجیرەی ڕۆشنبیری

*

خاوەنی ئیمتیاز: شەوکەت شێخ یەزدین

سەرنووسیار: بەدران ئەحمەد حەبیب

***

ناوونیشان: دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس، شەقامی گوڵان، هەولێر

باب مردن

کۆمەڵە چیرۆکی بیانی

وەرگێڕانی:

سەلاح نیساری

٨٠ لاپەڕە - بچووک

بۆ بابم و ئەو بەهارەی هەر نەهات!
بۆ هیوای هەرمانی
بۆ بۆ بۆ...

ناوی کتێب: باب مردنك – کۆمەڵە چیرۆکی بیانی
وەرگێڕانی: سەلاح نیساری
بڵاوکراوەی ئاراس – ژمارە: ٦٦٨
پیت لێدان: زەینەب ئەحمەد
هەڵەگری: شێرزاد فەقێ ئیسماعیل
دەرهێنانی هونەریی ناوەوە: ئاراس ئەکرەم
بەرگ: مریەم موتەقییان
چاپی یەکەم، هەولێر – ۲۰۰۷
لە کتێبخانەی گشتیی هەولێر ژمارە (۱۲۳۵)ی ساڵی ۲۰۰۷ی دراوەتێ

ئالۆسكاو

بهرام سادقی

«شتێکی نەبین و نادیار هەیە، وەکو دەست،
قەت نایبینم، بەڵام هەستی پێ دەکەم لە ناخەوە.
پاڵم پێوە دەنێ بە ئەم لاو ئەو لادا ...»

دەی دەی! نەختێکی دیکە سەرت بەرز ڕابگرە. نێو چاوانیش تێك مەنێ. بزە بخە سەر لێوت چاویش لە کامێرەکە ببڕە، تاکو سێ دەژمێرم وریابە نەجوڵێی، با وێنەکەت خراپ نەبێ ئامادە! یەك دوو سێ ...

دوو شەو دواتر بە پلیکانەکاندا سەر کەوت بۆ لای وێنەگر هەتاکو وێنەکەی وەربگرێتەوە. ناونیشانی وێنەکەی بە دەستەوە بوو (قەبز) وەبیری هاتەوە دوو شەو پێشتر وێنەگر لێی پرسیبوو:

ـ کاکە ناوەکەت؟

ئەویش ناوی خۆی پێ وتبوو.

ـ شەش لە چوار، ئاسایی؟ یان گەورە؟

ئەویش وڵامی دابۆوە:
- یەکێکیان ... بۆ نموونە.
- کەوابوو سبەی شەو ئامادەیە ... کاتژمێر هەشت.
هێشتا درگاکەی نەکردبۆوە، روانی کاتژمێر لە هەشت لای داوە. لە بەر خۆیەوە گوتی:
- ئێستا دەبێ ئامادە بێ.
شاگردی وێنەگر لە پشت مێزەکە دانیشتبوو قرچە پێ راست بۆوە دوای ئەوەی وڵامی سڵاوەکەی دایەوە لە سەر کورسییەك دانیشت، شاگردەکەی نەناسییەوە سەیری کرد:
- لەوە دەچێ بۆ خۆیان لە هەوێڵدا نەبن؟
- بۆ چی ... بۆ چی ... هەر ئێستا لێرە بوو
- ئەوەش قەبزەکە ...
قەبزەکەی لە گیرفانی دەر هێنا لە سەر مێزەکە داینا. شاگردی وێنەگر هەڵی گرتو خوێندییەوە، بە ڕێزەوە سەرێکی بۆ لەقاند:
- بەڕێز گیان، هی ئەم شەوە ... بەڵام دەبێ تۆزێك سەبرت هەبێ هەتاکو خۆیان دێنەوە.
دەیویست بڵێ: (کار و زیندەگیم هەیە) تەنیا گوتی: (کار و زیندەگی) ...
لە سەر کورسییەکە تەخت دانیشت. شاگردەکە تێگەیشت کە ئەو کار وباری ژیانی وێڵ کردووە، هاتووە بۆ ئەوەی وێنەکەی وەربگرێتەوە. بەڵام ئێستا وێنەگرەکە چۆتە دەرێ. پەرێشانە چی لە دەست دێت؟
وای بە باش زانی خۆی بە شتێکەوە سەرقاڵ بکا، دەستی کرد بە هەڵدانەوەی لاپەڕەکانی ئەلبۆمێك ... دیسان پرسی:
- نایات؟
- چۆن نایات؟ هەر ئێستا ...
ئیتر چاوی بەو وێنانەدا گێڕا کە بە یەخەی دیوارەکەدا کرابوون ...
چارەگە سەعاتێك رابرد، وێنەگر هاتەوە. هەر لە بەر درگاوە سەری قسەی دامەزراند:

بە خێر بێی، گەورەم.

ئەمجارە رووی کردە شاگردەکەی:

- لە مێژە تەشریفیان هێناوە.

دیسان لەگەڵ کابرا: هەر ئێستا بەڕێتان دەکەم.

ئەویش لە سەر کورسییەکە هەستا، چووە بەر دەم مێزەکە، هەردوو دەستی خستە سەر لێوارەکەی، وێنەگر لە ژووری تایبەتی وێنەکانی هێنا:

- ئەوە هەوە؟ بەڵێ خۆیەتی.

ئەو، دەستی درێژ کرد وێنەکانی وەرگرت نەختێك سەیری کردن لە پاشان:

- ئەوانە هەو نین بەهەڵەدا چووی.

- چۆن، چیت فەرموو؟ ...

- سەهووت کردووە. من سمێڵم نییە. ئەو وێنانە سمێڵیان هەیە ...

ئەو جاریش خۆ من کڵاو لە سەر ناکەم.

وێنەگر بە رق هەستاوی وێنەکانی لە دەست سەندەوە تێیان ڕا ما دواتر سەیری ئەوی کرد:

- زۆر سەیرە ... بەڵام زۆریش لە تۆ دەچێ.

- لە من دەچێ؟ بە ڕاستی نەقڵێکی خۆشە ... وەڵڵا من تەواو گێژ بووم.

وێنەگر سەری لێ سوور مابوو، تۆزێك پێشتر شاگردەکەی چووبووە دەرێ (هەر بۆ ئەوەی نەیدەزانی چی بکا وای بە چاك زانیبوو لە پێش چاوی ون بێ) خۆی کرد بە کارگەکەدا چنگێك وێنەی هێناوە لە سەر مێزەکە بڵاوی کردەوە لە گەڵ ئەوەی دەستی لە وێنەکان وەردەدا لە ژێر لێوەوە گۆتی:

- ئەوانە هەو نیین.

وێنەی کیژێك بوو.

- ئەمەش هەو نییە.

ئەکسی ژنێك بوو.

- ئەوەیان چی.

وێنەی منداڵێك بوو.

- ئەوە؟

تەماشای ئەوی کرد و ئەمجار وێنەکە:

- ئەوەیان زۆر لە تۆ دەچێ. بێ کڵاوە ... بەڵام سمێڵی هەیە.

ئەویش بە وردی سەرنجی دا:

بابزانم ... کڵاوی لە سەردا نییە ...

درێژەی بە قسەکانی دا:

- بەڵام «ئەوەیان زۆر لە تۆ دەچێ» یانی چی؟ ئەمن چۆن بزانم ئەوە وێنەی منە؟ خۆ من دەموچاوی خۆم نابینم، لە بیرم نییە چۆنە. مەگەر ئێوە بەرنامەیەکتان نییە بۆ کاری خۆتان تاکوو ئاوا وێنەکان تێکەڵ نەبن؟ ژمارەیان لە سەر نادەن؟

- یانی چی ... ژمارەشیان لە پشت دەدەین بەرنامە و ڕێکو پێکیشمان هەیە بەڵام، هاوار لە دەستی مرۆڤی نەزان، شاگردەکە تێکەڵاوی کردوون. بە کەیفی خۆی لێکی داون.

ئەوەتانێ وێنەی ئەو سێ کەسە ژمارەی وێنەی تۆیان پێوەیە ... بە ئاخری پیری کارمان کرد، شاگردمان هێنا! هەر دەڵێی لە بن گوێنی هاتۆتە دەرێ ... هێلکە و ڕۆنی بۆ لێبنێی گوێی تێدەنێ ...

- ئاخر وڵامی ئێمە بوو بە چی؟ هەتا کەی دەبێ لێرە ببم بە داهۆڵ! کاکی وێنەگر؟

وێنەگر دیسان بە وردی سەرنجی وێنەکانی دا.

- ئەمەش خۆ هەو نییە.

وێنەی، کۆشکێکی مێژوویی بوو.

- ئەوەتانێ - خۆیەتی.

وێنەکەی لە دەست رفاند:

- کەی ئەوە هەوە؟ هیچ کوێی لە من ناچێ. کەی من کۆتی ئاوا لە بەر دەکەم؟

وێنەگر دانیشت بە بێ وازی وڵامی دایەوە:

ـ ئێتر من کارێکم لە دەست نایەت رەنگبێ دوو رۆژ پێشتر ئەو بەرگ و لیباسەت لەبەردا بووبێ، ئەمڕۆ گۆڕیبێتت.

ـ شتی وا نابێ.

ـ دیسان وێنەگر هەستا سەر پێ شانی هەڵتەکاند.

ـ تەواو بوو ئیتر وێنەیەك نەماوە لێرە لەو گشتە عەکسە یەکیان هەر دەبێ هی تۆ بێت ...

ئەو لە داخو حەیفاندا ددانی لە چیڕەوە دەبرد. دوای چەن چرکە ئارام بۆوە، گوتی:

ـ ئەوانە وێنەی من نین. شەش دانە وێنەی ٤×٦ لە گەڵ وێنەیەکی گەورەتر، بمدەیە با، سەرو دڵتان بەر بدەم. لە خۆڕا پوول و پارەت وەرگرتووە ...

وێنەگر سێ پاکەت وێنەی لە بەردەستی دانا.

ـ بۆ تۆ گەورەم پێشکەشت بێ. تووڕە بوونی ناوێ وەڵڵا و بیللا من سەری لێ دەرناهێنم. ئەو سێ دەستە وێنەیە تەواو لە تۆ دەچێ وێنەی خۆتن یەکیان بە سمێڵ و کڵاوەوە، یەکیان سمێڵی هەیە و بێ کڵاوە ئەوەشیان نە سمێڵی هەیە و نە کڵاو. حەزت لە هەر کامێکیانە هەڵی بگرە بۆ خۆت ...

ـ حەزم؟ جا بۆ ئەمە حەز حەزۆکێنە؟ پیاوی باش! کاکی وێنەگر، یان تێکەڵت کردووە، یان ئێمە بە گەوج دەزانی مەگەر تۆ کارو کاسبی ناکەی قەت مشتەریت نەبووە، ناتەوێ ژیانی خۆت بەڕێوەبەری؟ لە کوێی دنیادا وا باو بووە کاتێك کەسێك دەچێ وێنەکەی وەربگرێتەوە سێ جۆری وێنە دەنێنە بەر دەستی. پێی پێدەکەنن پێی دەڵێن ئەو سێ دەستە وێنەیە وێنەی ئەتۆن کامیانت دەوێ بۆ خۆت. پێرێ کە، وێنەکەت لێ هەڵگرتم خۆ کوێر نەبووی! نە سمێڵم هەبوو نە کڵاوم لە سەر دابوو نە کۆتەکەشم ئاوا بوو.

وێنەگر لە حەژمەتان، لێوی خۆی دەکرۆژێ بەڵام هێشتا حەولی دەدا هێدی و لەسەرەخۆ بێ بە ئارامی وڵامی دایەوە:

ـ ئەوانەی دەیفەرموی هەمووی حیسابیە بێ زیاد و کەم بە لای منەوە جێگای رێزە تەواوی خەتای ئەو شاگردە گەمژەی منە ئەو هەمووی لێك

داون، ژمارەکانی تێکەڵ کردوون، خۆ ئەگەر ئاوا نەبا بە بێ ئەوەی مەحتەلتان بکەم بەڕێم دەکردن ئەو هەموو چەلەحانێو سەر هێشانەشی نەدەویست بەڵام من سەرم لەوە سوورِ ماوە چۆن ئەو سێ دەستە وێنەیە لە تۆ دەچن هەر هەموویان تەواو عەینەهوو تۆ ئیتر ئێستا نازانم وێنەی تۆن یان وێنەی کەسێکی دیکەی تێناگەم وێنە ئەسڵییەکەی ئێوە چی لێ هاتووە ... چی بە سەر هات ...

زۆر بە لامەوە سەیرە، قەڵافەت و رووالّەتی خۆتان ناناسنەوە؟

- جا بۆ ئێوە دەیناسنەوە هەتاکو من بیناسم؟

- چۆن نەیناسم؟ هەر ئێستا وێنەیەکی خۆم بدەرێ با وێنەی کۆنیش بێ خێرا پێتان دەڵێم وێنەی منە یان وێنەی کەسێکی تر، سەرم لێ سوورِ ماوە...

- سەرت لێ سوورِ ماوە؟ جا بۆ پێویستە خەڵکی جەهان هەموویان وێنەی خۆیان بناسنەوە؟

ئێستا تۆ وێنەگری، کارو پیشەت ئەوەیە. چ قەلێك هێلکەی خۆی دەناسێتەوە؟

سەیر کەن چۆن کڵاو دەنێنە سەر خەڵکی ... سێ چوار رۆژێك مەحتەلیان دەکەن لە کارو کاسپی دەبن، لە ئاخریشدا ئاوا وڵامیا دەدەنەوە ...

چی وای نەمابوو لە داخو حەیفاندا وێنەگر دەست نەکا بە گریان ئاوێنەیەکی لە گیرفان دەرهێنا دایە دەستی:

- ها، ئیتر خۆ لەوە ئاسانتر نابێ! بڕوانە لە وێنەکان دەچی یان نا؟

ئەویش ئاوێنەکەی رووبەرووی خۆی راگرت تێی راما. دواتر هەر بەم شێوەیەی ئاوێنەکەی بە دەستەوە بوو لە سەر کۆرسییەکە دانیشت لە ژێر لێوەوە بە نیگەرانیەوە بۆڵە بۆڵی بوو. لە پڕ ئاوێنەکەی داوە دەست وێنەگر سەرو چاوی خستە نێو هەر دوو لەپی دەستیەوە، وێنەگر بە همێنی لێی پرسی:

- دیتت؟

ئەو هەستا سەر پێ دیسان بۆ لای مێزەکە ڕۆیشت وێنەکانی هەڵگرتو تەماشای کردن دایەوە دەست وێنەگر، وێنەگر گوتی:

- ئەگەر پەلەت نەبێ خاوەنی وێنەکان دێنە ئێرە خەراپ نییە ئەوانەی لە تۆ دەچن بیانبینی، بیانناسی.

ئەو بۆ لای درگاکە ڕۆیشت:

- دەست بڕو چاو بەستانە قەت ئەوانە وێنەی من نین مەعلوم نییە وێنەی ئەسڵی من چی بەسەر هاتووە لەوە ناچێ عەکسی منت گرتبێ. داوەشێن بۆ وێنەگرتنتان.

کاتێك ئەو چووە دەرێ وێنەگر وەك ماران گەستە ئەم سەرو ئەو سەری ژوورەکەی دەکرد.

- وەڵڵاهی سەیرە، خەریکە مێشکم دەتەقێ. ئاخر چۆن خۆی نەناسییەوە؟ ئەو، وێنانە بۆچی هەموویان لەو دەچوون؟ دەڵێی لەو پەنجەرەوە خۆم بەردەمەوە.

شاگردەکەی وەژوور کەوت.

- ئەو کابرایە وێنەکانی وەرگرت؟ چاوم لێ بوو چووە وێنەگریەکەی ئەوبەری.

* سەرچاوە: کتاب سنگر و قمقمەهای خالی، انتشارات کتاب زمان، تاریخ چاپ ١٣٥٤ / ١٣٥٦

چارلز بوکفسکی

(خوێنەری کتێبەکانم زیندانییەکانن)

چالز بوکفسکی نووسەری مەزنی ئەمریکی. ئەو وتووێژە کە دەخوێننەوە لە تەمەنی ٧٠ ساڵیدا لە گەڵی کراوە.

*** پێشتر چیتان دەخوێندەوە، نووسراوەی کێتان زیاتر بە دڵە؟**

– من ئیتر هیچ ناخوێنمەوە. هیچم بە دەستەوە نەماوە. دەتوانم بڵێم کاتی خۆی زۆر شتم دەخوێندەوە. زیاتر ئەو کەسانەی کاریان کردۆتە سەر ئـەمن، داستایۆفسکی، نیچە، شوپنهاوێر، هامسۆن، سلین، جفرز، همینگوێی، شرود ئەندرسۆن، گورگی، تورگینیف، فانتە و نووسراوەکانی بەرایی سارویان. نووسەرانی دیکەش هەن ئێستا لە بیرم نییە.

*** چ شتێك بووە هۆی ئەوەی کە ئێوە ببن بە نووسەر؟**

– ئەگەر ئەوەم زانیبا، رەنگبێ ئیتر نەمدەتوانی بنووسم.

*** ئێوە زوو دەستتان دایە نووسین، بەڵام لە دوای چل بەولاوە بوون بە**

نووسەر. لە مەڕ ئەو تازە نووسەرانەوە وا لە دەیەی بیستەوە ژیانیان شۆرەت پەیدا دەکا چ بیرێکتان هەیە؟ ئاخۆ هیچت لەوان خوێندۆتەوە؟

– بڕوا ناکەم هیچم لە نووسەرانی تازەکار خوێندبێتەوە. باوەڕیشم وایە زۆربەی زۆری ئەوان باش دەنووسن یان هەر نەبێ بڕێکیان بۆ ماوەیەکی کورت چاك دەنووسن. بەڵام زۆرم لەوان پێ شك نایە لە دواییدا باش بمێننەوە. چ لە کۆنەکان و چ لە تازەکان.

*** زۆربەی نووسراوەکانت ئاوێنەی بالانوێنی ژیانی خۆتە. ئاخۆ ئەوە هەبوونی خۆت زەق ناکاتەوە. پێتان وایە ژیانی ئێوە بە لای خەڵکەوە گرنگە؟**

– من لە مەڕ خۆمەوە روو ڕاستر لە هەر کەسێکی دیکە کەوا دەیناسم دەتوانم بنووسم. ئەو سەرچاوەیەی من هەمە لەو پەڕی زۆریدایە. من ساڵگارێك، رۆژگارێك و شەوگارێکم بە خەستی و شڵەژاوی بە سەر بردووە ... بڕێك لەوانە مێرانە و تۆزێکی بە گاڵتە و ئەوی دیکەشی جیاواز بووە. زۆر کەس پێمدەڵێن: وەختێك ئەو جەهەندەمەی تۆ بۆت خولقاندووین، دەیخوێنیتەوە، درێژەپێدانی بۆ ئێمە زۆر هاسانە.

*** ئـایـا دەزانـن خـوێنـەرانـی ئـێوە کـێن؟ جـارێك وتـبـووت زۆربـەی خوێنەرانی رۆمانەکانت بەندێیەکانن ...**

– بەڵێ، بەندییەکان بۆیان نووسیبووم کتێبەکانی منیان زۆر بە دڵە کەسێك لەوان بۆی نووسیبووم «کتێبەکانی تۆ تەنیا نووسراوەیەکە دەست بـە دەست و سلـلـوول بـە سلـلـوول دەگـەڕێ» ئـەوەش بـۆ مـن گـەورەتـریـن شانازییە ئیتر چیم داوە بە سەر توێژەران رەخنەگری زانستگاکان. جارێك رێم کـەوتـە شێتـخـانـەیـەك، کـارم بـە کـەسێك بـوو لـەوێ یـەکـێك لـە بەندکراوەکان منی ناسییەوە و پرسی: «تۆ چالز بوکفسکی نیت؟» ئەو کتێبەکانی منی خوێندبۆوە زۆریش دوور نییە هەر بەو هۆیەوە رەوانەی

شێتخانە کرابێ.

*** ئێوە هاوکات لەگەڵ مۆسیقای کلاسیك شتێك دەنووسن بۆ چی مۆسیقای جاز و راك نا؟**

– ئەو پرژ و بڵاوییەی من لە مۆسیقای کلاسیکدا دەیناسم لە نێو جاز و راکدا پێم شك نایە شتگەلێك چەند سەدەیە لە نێو دڵی مۆسیقای کلاسیکدا هەیە و خوار و ژوور دەکا، نە وەکوو جاز، نە وەك راك ئەوە زیاتر هات و هاوارە بە جێگای ئەوەی بە ناخدا بچێتە خوارێ راواڵەتێکی فریودەرە.

*** ئێوە لە شوێنێکدا نووسیوتانە ئەسپەکان و کەرەستەی نووسینەکانتان رێگا چارەیەکە بۆ هەڵاتن لە دەست راستەقینە، بۆ چی راستەقینە ئەوەندە ترسێنەرە؟ ئێوە لە چ شتێك دەترسن بۆ چی ئەوەندە هەراسانن بۆ ئەوەندە دوورە پەرێزن؟**

– راستەقینە بۆ هەریەك لە ئێمە بە راستی دەتوانێ ترسێنەری بێ. زۆرینەی ژیانەکان خۆی لە خۆیدا ژیانێکی بێ دەلیلە کە مانای، مەکانەکان و یان سازمانەکان دەیدەن و وەری دەگرنەوە. ژیانگەلی تاکەکەسی و سروشتیگەلێك کەمە. من مرۆڤێکی تەنیام، من لە ناو خەڵکدا دوورەپەرێزم چونکە دڵ پێبەستن بە تەواوی ئەوانە کەم و بچووکە، ئەوانە بە کەمەوە بۆ من جێی سەرنجن. بە پێچەوانەوە گیانداران (حیوانات) بوونەوەرێکی راست و دروستن، رەوت و روانینیان جوانە. مرۆکان زۆر کەم لەو بەستێنەدا وەبەر چاو دێن و هەڵسوکەوت دەکەن.

بەهمەن کیارۆستەمی کردوویەتی بە فارسی/مانگنامەی هەمشەهری، ساڵی ١٣٨٠

مـردن

چالز بوكفسكی

دایكم ساڵێك زووتر لە پێش بابمدا مرد حەوتوویەك لە دوای ئەوەی بابم مرد من بە تەنیا لە ماڵەكەیدا بووم. ماڵی لە ئاركاردیا بوو منیش كە نزیكترین كەسی ئەو بووم چەند رۆژێك لە پاش مردنی، لە سەر رێگای سانتائانیتا كەوتمە بیری ئەوە، وا چاكە سەرێكی لێ هەڵێنم بەرنامەی كفنكردن و ناشتنی تەواو ببوو هەر بۆیە كەسێك لە هاوساكان نەیدەناسیم. خۆم گەیاندە مدبەخەكە، لە شێرەی ئاوەكە شەربەیەكم پڕ كرد و خواردمەوە، دواییش هاتمە دەرێ ئیتر نەمدەزانی چ بكەم. شێرەیەكی ئاو لە حەسارەكەدا بوو، كردمەوە و دەستم كرد بە ئاودانی باخچەكە.

هەر ئەو جۆرەی لەوێ راوەستابووم لادرانی پەردەكان سەرنجیان راكێشام لە پاشان جیرانەكان یەكە یەكە لە ماڵەكانیان دێنە دەرێ ژێنك لە شەقامەكە پەڕیەوە و هاتە حەسارێ ژنە پرسی: «ئێوە دەبێ هێنرِی بن؟» وەڵامم دایەوە: بەڵێ من هێنریم.

چەند ساڵێك دەبوو ئێمە بابی تۆمان دەناسی.

ئەوجار مێردەکەی وەژوور کەوت و گوتی: «دایکیشتمان هەر دەناسی» منیش داهاتمەوە و شێرەی ئاوەکەم گرتەوە و گوتم:

«ئەگەر پێتان خۆشە با بچینە ژووریٚ«. ئەوانیش خۆیان پیٚ ناساندم؛ تام نیای میلر، دوایە چووینە ژوورەوە.

«زۆر شێوەی باوکت دەدەی!»

«بەڵیٚ، زۆر جار ئەو قسەیە دەژنەوم.»

بەرەوڕووی یەك دانیشتین و چاومان لە یەکدی بڕی. ژنەکە وتی: ″خۆشەویست بوو، وا نییە؟»

- «بەڵیٚ هەروا بوو»

«تابلۆی ئەو ئاشی ″ با ″ یە لەو دەمەو رۆژئاوایەدا، چەندە سەرنج ڕاکێشە.

- «ئەگەر پێتان جوانە بیبەن بۆ خۆتان»

- «بە راستتانە ؟»

زەنگی دەرگای حەساریٚ دەنگی هات. دوو جیرانی دیکە بوون. گیسبونەکان. ئەوانیش وتیان سالانێکە جیرانی بابم بوون. لە پاشان خانمی گیسبۆن وتی: «ئێوە زۆر لە بابتان دەچن!»

- هێنری تابلۆی ئەو ئاشەی داوە بە ئێمە.»

- «زۆر جوانە، منیش ئاشقی تابلۆی ئەو ئەسپە ئامالٚ شینەم.

- خانمی گیسبۆن، دەتوانن بیبەن بۆ خۆتان»

- «بە راستتانە ؟»

- «ئەریٚ، بە راستی بە راستی»

دیسان زەنگەکە هاواری لێهەستا، ژن و مێردێکی دیکە وەژوور کەوتن. ئیتر درگام دانەخستەوە، دوایەش پیاوێك سەری کێشایە ژووریٚ :

«من ناوم داگ هۆد سۆنە. خێزانم چووە بۆ سەلمانی خانە»

- «ئاغای هۆدسۆن وەرە ژوورەوە»

زۆر کەسی دیکەش تازە خەریك بوون دەهاتن. ئەوانەی وا زۆریان ژن و مێرد بوون ئەوان ملیان نا لە پشکنینی ژوورەکان.

- «دەتانەوێ ئێرە بفرۆشن؟»

- «لەوە دەچێ بیفرۆشم»

- «ئێرە گەڕەکێکی باشە.»

- «بەڵێ هەر وایە»

- «ئای ... چوارچێوەی ئەو تابڵۆیە چەند جوانە. بەڵام وێنەکە هیچ دڵگیر نییە»

- «کەوا بوو قەدحەکە بەرن بۆ خۆتان»

- «وێنەکەی چ لێ بکەم؟»

- «بیخەنە نێو تەنەکەی زبڵەکەوە»

دوایە سەرنجم دایە کەسەکانی دیکە. «هەر کەسەی تابڵۆیەکی پێجوانە هەڵیبگرێ بۆ خۆی.»»

ئەوانیش لە خودایان دەویست. زووتر وا بڵێم، زۆری پێ نەچوو دیوارەکان بە ڕووتی مانەوە.

- «ئەو کورسیانەتان دەوێ؟»

- «نا، باوەڕ ناکەم»

ئیتر ئەو کەسانەی بەوێدا تێدەپەڕین سەریان دادەخست و دەهاتنە ژوورێ، ئیدی ئەوان ئەو زەحمەتەشیان وەبەر خۆیان نەدەدا، قەدەرێك خۆیان بناسێنن، کەسێك بە دەنگی بەرز پرسی: «ئەو [کاناپە]یە چی؟ پێویستیتان پێی هەیە؟»

- «نا، گەرەکم نییە»

ئــەویشیــان بــرد. دوایــەش نــۆرە گــەیشتــە ئــەو مــێزەی لــە سووچــی چێشتخانەکەدا بوو. لەگەڵ سەندەڵییەکان.

- «هێنری، ئێوە لێرە [تۆستر]تان هەیە؟»

- «ئەو حاجەتانەتان ناوێ، وا نییە؟»

- «ناو»

- «ئەو سەرویسە نوقرەیە چی ؟»

- «ناو»

«ئەگەر ئەو فینجانی قاوەخۆری و ئەو چاپاڵێوەتان ناوێ دەیانبەم بۆ خۆم»»

- «ئەوانیش بەرن»

یـەکێك لـە ژنـەکـان دەرگـای قـەفـەسی چێشتـخـانـەکـەی کـردەوە: «ئەو میوەجاتە چی ؟»

باوەڕ ناکەم بە تەنیا هەموویان بخۆی.»

- «زۆر باشە هەر کەس گەرەکیەتی دەتوانێ برێك لەگەڵ خۆی بەرێ بەڵام کارێك بکەن بە هەمووتان رابگات»

- «من تووت فەرەنگیم دەوێ!»

- «منیش مرەباکان دەبەم بۆ خۆم!»

دەستەیەك دەهاتن و دەرۆیشتن، دیسان لەگەڵ تاقمێکی دیکە دەهاتنەوە. وردە، وردە ماڵەکە پڕ بوو لە خەڵك. خشەی دەرکێشانی سیفۆنی مەبالەکە هات و دوایەش دەنگی شکاندنی دەفر و حاجەتی مەدبەخەکە.

- «باشتر وایە ئەو گەسکە برقییە بمێنێتەوە بۆ تالارەکەتان بە کار دێ»

- «باشە دەیهێڵمەوە»

- «برێك كەلوپەلی باغەوانی لە ژێرخانەكە دایە، خۆ ناتانەوێ؟»

- «با، ئەوانە بە كارم دێن»

- «بۆ ئەوانە پازدە دۆلارتان دەدەمێ»

- «باشە.»

كابرا پازدە دۆلارەكەی پێ دام منیش كلیلی ژێرخانەكەم وێدا.

زۆری پێنەچوو دەنگی ماكینەی چەمەنبڕەكە بۆ لای شەقامەكەیان دەبرد، هاتە گوێم.

- «هێنری بە راستی پازدە دۆلار بۆ ئەو هەموو كەلوپەلە كەم بوو زۆر لەوە بەقیمەتتر بوون.» من وەڵامم نەدایەوە.

- «ماكینەكە چی؟ هی چوار ساڵ لەوە پێشە»

- «وای بە چاك دەزانم ماكینەكە گل بدەمەوە.»

- «ئامادەم پەنجا دۆلارتان بدەمێ.»

- «دەمەهەوێ ماكینەكە بهێڵمەوە»

كەسێكی دیكە قاڵی وەتاغی لای باشووری پێچاوە و بردی.

ئەو جارە كە هیچی وا نەمابوو بە كار بێت. یەكە یەكە بڵاوەیان كرد و رۆیشتن، تەنیا سێ چوار نەفەرێك مابوونەوە، ئەوانیش زوو بۆی دەرباز بوون شیلانگی ئاوەكە و قەرەوێڵە و یەخچاڵ و كوانووی گازی و لوولەیەك، كاغەزی مەبالەكە مابۆوە، ئەوانیش شتێكی وا نەبوون.

درگای ژێرخانەكەم داخست و لە ماڵێ وەدەر كەوتم. دوو منداڵ خەریكی یاری خلیسكێن بوون. لە بەردەم دەرگای ماڵەكەدا راوەستان، منیش خەریك بووم دەرگاكەم قفڵ دەكرد.

- «ئەو پیاوە دەبینی؟»

- «ئەرێ»

- «بابی مردووە»

ئەوان بە سواری کەوشە تەگەرداره‌کانیان ئیسکەیت ڕۆیشتن، منیش دەستم دایە شیلانکی ئاوەکە، شێرەی ئاوم کردەوە و دەستم کرد بە خاوێن کردنەوەی باخچەکە.

شێر

مەنسوور یاقووتی(١)

ئاسنگەری جوامێر لە گەڵ کوڕە مێر منداڵەکەی تێر تەماشای شێرە بەندکراوەکە نەدەبوون، هەموو ئێوارەیەك کە منداڵەکە لە قوتابخانە دەگەڕاوە بۆ ماڵێ، ئاسنگەر دەستی لە کار هەڵدەگرت و لەگەڵ کوڕەکەی دەچوون بۆ پارکی شاری. ئەو شوێنەی پاڵەوان سەمای بە شێرەکەی دەکرد. قەفەسەکە تەنگەبەر بوو، شێر باش تێیدا هەڵنەدەسووڕا. هەموو جارێ سەر و چاوی لە نەردەی قەفەسەکە دەسرەواند. لە یەك دوو لاوە نێو چاوانی بریندار ببوو. شێر زیت و چالاك بوو، یاڵێکی کورت و دوو چاوی گەورە و زەرد، لەش و لارێکی کەم تووك، کلکە درێژەکەی دەگەیشتە تەرکی قەفەسەکە، کە لەکەی تێکقووپاو، نێو قەدی باریکی لەگەڵ ئەو شان و ملە جوانەی سرنجڕاکێش بوون. شێر قەت وا نەبوو لەو قەفەسەدا هەست بە ئارامی و حەسانەوە بکا. قەڵس و تووڕە دەهات و دەچوو. پێکەنین و دەنگ و هەرای خەڵکەکە ئەوەندەی دیکە جاڕزی کردبوو. بە چەشنێك بەرەو

---

(١) مەنسوور یاقووتی لە دایك بووی ١٣٢٧ دانیشتووی کرمانشان و فارسی نووس، خاوەنی رۆمانی ″ چراغی برفراز مادیان کوە ″ افسانەی سیرنگ ...″

ڕووی ئاپۆرەکە دەیبۆڕاند لەوانە بوو نێوکی خەڵك بکەویٚ! خەڵکەکە بە نەڕە و گورەی شێر لە ترسان کشانە دواوە، لەو کاتەدا زۆر کەس وە بن دەست و پێی عالەمەکە کەوتن. هەر لەو وەختەدا پاڵەوان شیشەیەکی ئاسنی هەڵدەگرت و بە حاڵەتێکی جوامێرانە بۆ لای قەفەسەکە دەڕۆیشتە پێشیٚ، بە کەیفی خۆی بە شیشەکە لە نەردەی قەفەسی دەسرەواند. شێر وەك ئەوەی بیهەویٚ هەڵمەت بەریٚ سەری دەخستە سەر هەر دوو دەستی و زاری دادەپچڕی و بە تووڕەییەوە ڕووی دەکردە پاڵەوان و دەینەڕاند. پاڵەوان دەیگوت: بۆ ئەوەی ناشیٚ متمانەی پیٚ بکەی. جارێك لەو کونانەوە بەو پەنجە زلانەی تەواوی سەرو گۆیلاکی داڕووشاندم، خۆین لە ڕدێنم دەچۆڕا، کوڕی ئاسنگەرەکە پرسی: ″ باوەڕ، بە ڕاستی وای کردبوو؟ ″ ئاسنگەر دەست بە سەری کوڕەکەی دادەهێنیٚ و دەڵیٚ : ـ درۆ ناکا! ـ وا هەیە ڕۆژێك ئەو شێرە پاڵەوان بخوا؟ ـ پاڵەوانیش هەر لەوە تۆقیوە. ئاسنگەر بیٚ خەبەر لە تەردەستی کابرای پاڵەوان تێر تەماشای ئەو شێرە لە بەند کراوە نەدەبوو. وا لە قەفەسەکەدا هەراسان دەهات و دەچوو، شێر حەوسەڵەی شۆخی و کایەی نەبوو. جارێك کوڕە جحێڵێك دەستی برد لە کونی قەفەسەکەوە کلکی کێشا! شێر لێی وەرسووڕا، بۆڕاندی کوڕە جحێڵە لە ترسان خۆی پیس کرد. پاڵەوان گوتی : ـ″ شوێنی چڕنووکی ئێستاش لە سەرمدا دەبیندریٚ، تەماشا کەن ئەو دوو قامکەشم لە جیٚ چووە! ″ ئاسنگەر لە گەڵ کوڕەکەی بەرەو ماڵ ببوونەوە، کوڕە مێرمنداڵەکە ئەوەی دیتبووی بۆ دایکی دەگێڕاوە: ″ دایە! ... ئەورۆ بەرەڵایەك کلکی شێرەکەی پاڵەوانی کێشا، ئەئاوا هەڵمەتی بۆ برد. ئەویش پاتۆڵەکەی پیس کرد. ″ ـ ئەی دایکی کوێر بیٚ، ئەی هیچی لیٚ نەهات؟ ـ نا، هەر گووی بە خۆی داکرد. ئاسنگەر دەیگوت: ″ ژنەکە! زۆر حەیفە ئەو شێرە ئاوا بەند کرابیٚ، زۆر حەیفە! عەجایب شان و ملێك! تەح لەو شێرە! ″ ژنە تەنیا جارێك چاوی پێیکەوتبوو و دەیگوت: شێریان نەوتووە و قەفەس، شێر و دارستانیان گوتووە.

ئاسنگەر دەیگوت: هەر کە سەری لە نەردەکان دەسرەوێنێ ئاورم بۆی تێبەر دەبێ، تەنیا بۆ ساتێکیش سرەوتنی نییە کوڕێژگە دەپرسێ: ئازادی ناکات؟ ـ نا کوڕی خۆم! ـ باوە درگای قەفەسەکەی بۆ بکەینەوە با بڕوات. دایکی کوڕەکە دەیگوت: کوڕی خۆم تۆ چی دەزانی ! ئاسنگەر دەیگوت: چاك چۆتە دڵمەوە، بە ڕاستی شێری بێشە ئە بەوەی دەڵێن! ژنەکەی دەیگوت: خەو و خۆراکت بۆتە ئەو شێرە، پیاوەکە! شار ئەوەندە چکۆلانە بوو دەتگوت دێیەکە و لەبەر یەك ڕەویوەتەوە! ... بێجگە لەوەش زنجیرە کێوێك لە شانی باکوورەوە و باغاتی بەربلاوی گوێز و بادام و ڕەز دە ئامێزیان گرتبوو. ماڵەکان پشتیان بەپشتی یەکەوە دابوو، پەنجەرەکانیش ڕووەو ڕۆژهەلات و بەهارێکی دڵگر و سەربانی بە قوڕ سواغدراو. پاڵەوان وا نێت بارەکەی لە ژێر سێبەری خۆشی دارە بەرزەکان دا پارك کردبوو، وەختێك شانۆکە کۆتایی پێهات قەفەزەکەی بە شێرەکەوە خستە سەر وانێتبارەکە. بە چادرەکە داپۆشی و لە چەند لاوە تەنگەوتیلەی دا. هەوای سەفەر بۆ شارێکی دیکە لە سەری دابوو. لە شارە چکۆلانەکان زووتر خەڵك خەبەردار دەبن. بێکاری و نەبوونی گیروگرفت و خۆ بە یەکەوە ماندوو کردن و ئەم چی دەکات، ئەو چی دەکرد.

ئەوە تایبەتە بە شوێنی بچووك. ئاسنگەر زوو هەواڵی ڕۆیشتنی پاڵەوانی لە شار بیست. لەوە دەچێ وتبێتی: ″ خەڵکی ئەو شارە ئەوەندە بەرچاو تەنگن، لەوانەیە شێرەکەم لە برسان قڕی بێت. ″ بیری کردەوە فکرێك بۆ حاڵی خۆی بکا.

کاتێك شەیپووری یاساوڵ بێدەنگ بوو ئاسنگەری جوامێر چەند کلیلێك و لاڕانی مەرێکی لە خام پێچراوی هەڵگرت و بەبێ هەست درگای حەوشەکەی کردەوە و خۆی بە کۆلانێکا کرد. حەولی دا لە کوێوە نزیکە زووتر خۆی بگەیەنێ بە شوێنی مەبەست. خێرا خێرا دڵی لێی دەدا، بەلام نەترسابوو، پیاوانە هەنگاوی دەنا، کەوشی جیری لە پێ کردبوو، هەتاکو

دەنگی پێی نەیە. هەر چاوێکی لێ ببوو بە چوار چاو. هەستی بۆ هەر دەنگ و خشپەیەك ڕاگرتبوو. وەختێك گەیشتە پارکەکە بە نەردەکاندا وە سەر کەوت و بە قەراغ دار و دەرختەکاندا خۆی گەیاندە شێری بەندکراو. شێر لە نێو قەفەسدا سەری وە سەر دەستی کردبوو. کەسی بە دەورەوە نەبوو. ئاسنگەر چووە پێشێ و خامەکەی لە گۆشتەکە کردەوە. شێر لە جێی خۆی ڕاست بۆوە و لە ئاسنگەر و ڕانە چەورەکە ڕاما، ئاسنگەر لە مابەینی نەردەکانەوە گۆشتەکەی ئاوقای ئەو دیوی قەفەسەکە کرد. شێر سەیرێکی گۆشتەکە و ئاسنگەری کرد، بە ئارامی گۆشتەکەی کێشا بەر دمی خۆی. یەکەم کلیل قفڵی درگای قەفەسەکەی نەکردەوە، دووهەم کلیل هەڵی نەگرت، کلیکی سێیەم لە قفڵەکەدا سووڕا، کردییەوە. ئاسنگەر کلیلەکانی خستەوە نێو گیرفانی. درگای قەفەسی کردەوە و لە چاو تروکاندنێکیدا خۆی ون کرد. شێر گۆشتەکەی بە جێ هێشت و لە درگای ئاواڵەی قەفەسەکەوە هاتە دەرێ.

ساتێك لە بەر دەم قەفەسەکەدا ڕاوەستا، لە ناکاو بە چەشنێك زریکاندی خەڵکی ئەم شارە چکۆلەی تەواوی لە خەو ڕاپەڕاند. شێر لاقی لە سەر دڵی تاریکی دانا و خۆی ڕزگار کرد.

خاوەنی کۆمەڵە چیرۆکی ″ دوای ئەو شەوە ″ خانمە نووسەری ئێرانی لەدایکبووی ١٣٥٢ یەکێ لە چیرۆك نووسە باشەکانی ٧٠ و ٨٠ هەتاوییە و ئازار و مەینەت بەشییەکانی چینی ئافرەتان لە قاو دەواو بە هیوای بنەبڕکردنی ئازارەکانە ...

* سەرچاوە: ندای جامعە، یاقوتی ـ منصور، شیر، شمارە ٦٣،آبان ١٣٨٢.

پـا

ئەبوو توراب خوسرەوی (١)

کاتژمێر لە سەر یەك حەوت کەڕەت دینگە دینگ بکا ئەوە سەعات حەوتە. کاتژمێری دیوارەکە حەوت جار، دینگەدینگی کرد و ساعەت تەواو حەوت بوو و تازە مشکێك خەریکی کرتاندنی سیمی کارەباکە بوو.

وتم: ″ کاتژمێری حەوت بۆ چ کارێك باشە؟ ″ دایکم وتی: ″ بۆ ئەوە باشە ئەمن لێرە لە سەر ئەو کورسیلەیە دابنیشم، گوێ بۆ ڕادیۆ ڕابگرم، بەو هەوریشمەش لە سەر ئەم بلۆوزە دارێك و پەپوولەیەك لە پەنا ئەو منداڵە چاو زیتەدا بچنم. ″ کەچی من هیچ منداڵێکم لە پەنای دار و پەپوولە نەدەبینی. وتم: ″ بەڵام هێشتا هیچ منداڵێك نەهاتۆتە پەنای دارو پەپوولەکە. ″ دایکم وتی: ″ نەختێك سەبرت بێ، دێت. ″

پرسیم: ″ بە چی دێ؟ وتی: ″ هەر بەو میلانەی پێی دەچنم. ″ وتم: ″ کێیە

(١) ابو تراب خسروی نووسەری ئێرانی لەدایکبووی ١٣٣٥ هەتاوی لە کتێبە بەناوبانگەکانی اسفار کاتبان، دیوان سومنات. هەوریشمە پا یەکێ لەو چیرۆکانەیە لە دیوانی سومنات.

دێ؟ ″ وتی: ″ پێت خۆشە کێ بێ؟ ″ وتم: ″ پێم خۆشە بۆ خۆم بێم. ″ وتی: ″ زۆر باشە، پێت خۆشە لە پێشدا لاقەکانت بێ یان چاوەکانت؟ ″ زۆرم بیر کردەوە و گوتم: ″ پێم خۆشە لە پێشدا لاقەکانم بێن، دوایەش دەست و ئاخری هەمووشیان چاو و گوێچکەم. ″ دایکم وتی: ″ دەتەوێ بە لاقەکانت چ بکەی؟ ″

وتم: ″ دەمەوێ بە لاقەکانم بکەومە شوێن پەپوولەکە.″ نەموت لەگەڵ پەپوولەکە دەچمە کوێ.

دەمویست هەتا قەراغ چۆمەکە بچم کە وا لە نێو قاپی وێنەکەدا بوو و دارێکی سەوزی لێ ڕوابوو و پیاوێك پاڵی پێوە دابوو و دایکم دەیگوت بابەیە.

مشك ملی نابوو لە جووتنی شووشەی پەنجەرە و دایکم خەریك بوو لاقەکانمی دەبردە پەنای دار و پەپوولەکە. هەر ئەوەندەی لاقەکانم وەدەرکەوتن، کەوتمە شوێن پەپوولەکەوە. پەپوولەکەش کە دەیزانی هێشتا دەستەکانم دەرنەهاتوون بە لاقانیش هیچم بۆ ناکرێ، هیچ نیگەران نەبوو، بە دەوری دارەکەدا دەخولاوە و دەچووە حەوا و دەهاتە خوار لەنگەری دەبەست. لە نێو تابلۆکەدا بە سەر چۆمەکەوە دەفڕی و بزەی دەهاتێ. دەمزانی خەریکە پێدەکەنێ، بەڵام چونکە هێشتا گوێچکەم نەبوو پێکەنینم نەدەبیست، بەڵام لە بەر ئەوەی قاقای پێکەنینی بابم لە نێو تابلۆکەدا بیستبوو، دەمزانی قاقا کێشانی پەپوولەکەش لە پێکەنینی بابم دەچێ کە هەمیشە لە نێو تابلۆکەدا پێدەکەنێ و دەنگی پێکەنینەکەی لە ڕادیۆوە بە دنیادا بڵاو دەبێتەوە.

من بەو لاقانەم بۆ کوێ کە نەچووم. لە بەیانییەوە هەتا ئێوارێ بە شوێن پەپوولەوە بە دەوری دارەکەدا دەسووڕامەوە و دایکیشم لە بەیانییەوە هەتا شەوێ لە پەنا تەلێفوونەکە دانیشتبوو سۆراغی باوکمی دەگرت نەهاتبۆوە بۆ ماڵێ و لە هیچ جێگایەك نەبوو جگە لە قەراغ ئەو چۆمەی

نێو تابلۆکەدا. هەروەها بە دایکم نەگوت پێکەنینی پەپوولەکە لە پێکەنینی بابم دەچێ، چونکە دادەنیشت و دەگریا، منیش دینگە دینگی ئەو کاتژمێرە دێزەیەم دەژنەوت، بۆ وێنە ئەو ڕۆژەی دایکم خەریك بوو بە تەلێفوون قسەی دەکرد و لە باوکم دەگەڕا و هیچ حاڵی باش نەبوو، من دینگە دینگی ئەو کاتژمێرە پیسەم ژمارد، حەوت جار لێی دا کاتی عەسر بوو، حەوتی بەیانی نەبوو. من هەر نەمدەزانی بە ڕاستی کاتژمێری حەوت بۆ چی باشە. دایکم وتی: ″ کاتژمێر حەوت بۆ ئەوە چاکە دارو درەخت و پەپوولە و مرۆڤەکان لەو سەعاتەدا وەبەر تاریکاییە نەکەون و هەر لەو ڕێگایەوە کە پێیدا هاتوون بگەڕێنەوە. کاتژمێری حەوتی بەیانیش بۆ نان و بەر چایی خواردن.

من وتم: ″ ئەی بۆ چی بابە هەر لەو ڕێگایەوە کە پێیدا ڕۆیشتووە نەگەڕاوەتەوە، هەتا حەوتی بەیانی نان و بەرچایی بخوا؟ ″

دایکم وتی: ″ وێدەچێ لە ڕێیەدا بۆ دارێك یان پەپوولەیەك، یان پیاوێك لە یەکێك لە سەعاتەکانی نێو ڕێدا ڕووداوێك بێتە پێش، هەر لەوێ وەمێنێ و نەگەڕێتەوە ماڵ و پاشان بێتەوە .″

بۆ من گرنگ نەبوو کە هێشتا دەست و چاوم وە دیار نەکەوتبوون هەتا پێکەوە وە دووی پەپوولە بکەوین و یاری بکەین. کاتێك دایکم لە ماڵێ نەدەبوو یان خەوتبوو، من بە لاقەکانم وە شوێن پەپوولە دەکەوتم. پەپوولەکەش بە دەوری دارەکەدا دەخولاوە و خۆی بە وەتاغێدا دەکرد و لە وێوە خۆی دەگەیاندە نێو تابلۆکە و لە سەر دەموچاوی باوکم دەنیشت و پێم پێدەکەنی، دیسانیش دەگەڕایەوە نێو وەتاغ و دەچووە ئەو جێگایەی دایکم لێی نووستبوو، لە ژوور سەری دایکم دەسووڕا و لە سەر چاوی دەنیشت و منیش بە هەموو لایەکدا بەو لاقانە وە شوێنی دەکەوتم. دایکم هەر نەشیدەزانی من بەو لاقانە بۆ کوێ دەچم هەتا ئەو ڕۆژەی دەست و چاوم وە دەرکەوتن و هاتنە لای لاقەکانم لە حاست دارەکە.

دایکم وتی: ″ لە چاوەکانت بڕوانە، سەرنج بدە بزانە بەو میلانە دوو چاوی چەند جوانم بۆ داناوی. سەیری دەستەکانت بکە. ئەوجار دەتوانی پەپوولەکە بگری. ″

پەپوولەکە لە پەنا دارەکە نیشتبوو و قاقا پێدەکەنی، من دەنگی پێکەنینەکەی دەناسمەوە، دەزانم کاتێك باڵ لێك دەدا خەریکە پێدەکەنێ. من کە تا ئەو ڕۆژە بەو چاوە جوانانەم ئەوم نەدیبوو. تەنیا بە لاقم وە دووی کەوتبووم. چەند جوان بوو، زەرد بوو بە خاڵی سەوز و سوور و شینەوە. من و پەپوولە چاوەڕوان بووین دایکم بخەوێ، یان جلەکانی بکاتە بەر و بڕوا بە شوێن بابمدا. هەتاکو ئێمە لە سەرڕا دەست بکەینەوە بە کایە. دایکم دایمە خەریك بوو بە تەلێفوون قسەی دەکرد. دینگەدینگی کاتژمێرەکە دەهات، لە نێو قسەکانیدا ناوی بابمی دەهێنا بابیشم لە هیچ کوێ دیار نەبوو! مەگەر لە نزیك ئەو چۆمەی وا هەمیشە دەنگی خوڕەخوڕ لە نێو وێنەی تابلۆکەوە دەهات. دایمە چاوەکانی لە نێو وێنەکەدا وەکو دوو ئەستێرە گرشەی دەهات. گوێم لە دەنگی باڵی پەپوولەکە بوو لە نێو وەتاغەوە دەهات و دەچوو. باڵی لێك دەدا و دەیگوت: ″ وەرە بە دوامدا″ منیش بە لاقەکانم وت: ″ پەپوولە بۆ هەر کوێ چوو ئێوەش بڕۆن. ″

لاقەکانم وە دووی پەپوولە کەوتن. پەپوولەش بە دەوری چراکەدا باڵی لێك دا و خۆی کرد بە وەتاغدا. منیش بە دەوری چرادا خولامەوە و بە نێو وەتاغەکەدا سووڕامەوە، کەوتمە شوێن پەپوولە کە لە سەر پنچکی نێو تابلۆکە نیشت. ئەو دارەی بابم بە پێوە پاڵی وێدا بوو و مشکە خەریکی جووتنی شتێك بوو، من بابم نەدی بەڵام دەنگی پێکەنینەکەیم دەناسی، مشکەش خەریکی جووتنی هەردوو لێوی بوو.

بە پەپوولەکەم وت: ″ وەرە با بە یەکەوە لە بابم بگەڕێین. ″

پەپوولەکەش باڵی لێکدا یانی ها زۆر چاکە، سەرم بە هەموو پەنا و

پەسیوەکاندا کرد، ژێر دارو دەرخت و بن هەموو پنچکەکان گەڕام، بابم لە هیچ شوێنێك نەبوو، پەپوولەکەش کەلوکوون نەما سەری پێدا نەکا، لە سەر چڵە گیایەکەوە لە قەراغ چۆمەکە نیشت، جوان سەرنجی نێو ئاوەکەم دا بەڵکە بابم لە ئاودا بێ مشکەکەم دیت بە پەلە خەریکی جووتنی چۆمەکە بوو. پەپوولەکە هەڵفڕی. منیش وە دووی کەوتم، دینگە دینگ دەهات، حیسێبم کرد کات حەوتی عەسرێ بوو. خەریك بوو تاریك دادەهات. بە شوێن پەپوولەکەدا لە چەم دوور کەوتمەوە و گەیشتمە ئاخری دنیا. لەو ئاخری دنیایە دیوارێکی تاریك هەیە، تەواوی قالاوەکانی دنیا ئێواران دێن و لە سەری هەڵدەنیشێن. بە پەپوولەکەم وت: ″ بمبەوە بۆ ماڵێ. ″ پەپووله وتی: ″ دەی باشە من شارەزای ڕێگام، دەبێ هەر لەو ڕێگایەوە کە پێیدا هاتووین وەگەڕێین .″ پەپوولەکە باڵی لێکدا و بەرەو بەشی ڕووناکی دنیا فڕی منیش بە لاقەکانم بە دوویدا هەڵدەهاتم. دەنگی دینگە دینگ حەوت جار بەرز بۆوە ڕەنگی ئاسمان سورمەیی بوو، بەلام ئێمە گەیشتبووینە جێگایەك ئاسمان لەوێ سەوز بوو و لە پڕ مشکە ڕەشەم بە کلکی درێژیەوە بە ئاسمانەوە دیت کە خەریکی خواردنی مانگ بوو. سەعات شەش جار دینگە دینگی هات و قالاوەکان بە سەر سەرمانەوە بەرەو تاریکی دەفڕین. هەوای عەسر وەك مێوژۆکە دەلەرزی، دووکەڵێکی ڕەش بە هەوای شین و سەوز و نارنجی عەسرەوە ئاولان بوو، دەنگی دینگە دینگ دەهات، پێنج جار دینگە دینگ بێ یانی پێنجی ئێوارەیە. ئێمەش دینگەدینگمان دەبیست و بۆنی دووکەڵیش دەهات، دووکەڵی جل و بەرگ، دووکەڵی گۆشت. گەیشتبووینە شەقامەکانی شار، مشك دار و دیوار و بن میچەکانیشی جووتبوو. من بەدەم هەڵاتنەوە دینگە دینگەکانم دەبژارد و سەیری ئاسمانم دەکرد و مشکەم دەدی خەریك بوو گۆشەیەکی ئاسمانی دەجووت. دوازدە جار دەنگی دینگە دینگ هات. کاتژمێرەکانی بەیانی بە دینگە دینگ دێن. و منیش هەموویان دەناسم هەموو ئەو سەعاتانە هەر

بەو لاقانە بە شوێن پەپوولەکەدا هەڵاتم و هیچیش ماندوو نەبووم پەپوولەش کە قەت ماندوو نابن. پەپوولە نەبوایە ڕێگام لێ ون دەبوو، ئەگەر ونیش ببام خەتای ئەو دینگە دینگانە بوو، من بە دایەم وتبوو خۆزگە ئەو کاتژمێرە ناجسنە نەبایە و وەختێ دەگەمەوە ماڵ حەوت جاری لێ نەدابا، مشك نەهۆمی سەرەوەی جووتبوو، دەرگای ژوورەکان جووترابوون، حەوشە و حەسارەکە جووترابوون و لەوە دەچوو مشك خەریکە دەنگی ڕادیۆکەش دەجوێ.

دەنگی تەپڵ لە ڕادیۆوە دەهات، لە دالانەکە تێپەڕیم، دایە لە سەر سەندەڵییەکەی سەرسەرا دانیشتبوو و خەریکی چنین بوو. ئەوەندە سەرقاڵی کارەکەی بوو گوێی لە تەپەی پێم نەبوو.

وەکو پشیلە سەرم کردە سەر ڕانی. لە بن لێوەوە وتی: ″شایانە ژیکەڵانەکەی دایکێ لە کوێ بووی. ″ هەروا خەریکی چنینی خۆی بوو. ئەژنۆکانیم ڕاتەکاند، تابلۆکەم پێشان دا ئەویش سەری بە سەر وێنەی نێو تابلۆکە ڕۆگرت و حەولی دۆزینەوەی بابمی دا کە لەوێ نەبوو. دایکم تاڵێك هەوریشمی سووری لە قامکی هاڵاندبوو. خەریك بوو بە پەلە دەم و لێومی دەچنی. ئەژنۆکانیم ڕاوەشاند.

مشك لە ئاسمان هاتبووە خوار و خەریك بوو لاقمی دەجووت. دایکم ئاگای لە هیچ نەبوو، لە تابلۆکە ڕامابووم لە نێو دار و درەختاندا لە بابم دەگەڕام، مشك تازە ئەژنۆکانمی جووتبوو و تفی کردبۆوە. خەریك بوو شان و پیلی دەخواردم. دوایە هەوریشمەکەی دەم و لێوم جووتران و ئیدی ئەو چاوە جوانانەم هیچ کوێی نەدی. ئەمن ئیتر لە هیچ کوێ نەبووم و مشك خەریکی خواردنی ئەژنۆکانی دایە بوو کە لە نێو تابلۆکەدا لە بابم دەگەڕا.

* دیوان سومنات، خسروی ـ ابوتراب، نشر مرکز، چاپ دوم، ۱۳۸۰.

دوای ئەو شەوە

مەرجان شیر محەمەدی

ئەمڕۆ پاش نیوەڕۆ، لە شەقامەکەوە دەڕۆیشتم، هەر ئەو شەقامە درێژەی بە شانی وەرزشگاکەوەیە. هەر ئەوەی چوار دەوری دیوارە، لە هەوەڵەوە هەتا کۆتایی چۆڵ و هۆڵتر لە جاران. لە بەر ئەوەی ئەمڕۆ هەینی بوو. دەزانی چیم وە بیر هاتەوە؟ ڕەنگبێ بزانی. برێك گۆڤار و ڕۆژنامەت لوولە کردبوو و خستبووتە بن هەنگڵت بە پەلە ملی ڕێگات گرتبوو. تاریك داهاتوو. کتێبێکم بۆ ڕۆژی لە دایکبوونت کڕیبوو. لە جانتاکەم دەرهێنا و دامە دەستت. ئەو ڕستەیەم لە سەر هەوەڵ پەڕی کتێبەکە نووسیبوو، ئێستاش هەر لە بیرمە: ″ بۆ هەمیشە نوختە، بێ نوختە هەتاهەتایە. ″

کتێبەکەشت هەر وەك گۆڤارەکان لە بن هەنگڵ نا. زیاتر لە دە چرکەسات وەختمان نەمابوو. کەسێك بە ماشێنەوە لە شەقامی بەهار چاوەڕوانت بوو، ناویشت وت، بەڵام لە بیرم نەماوە. ئاخری ئەو شەقامە دەیمێنێ بگاتە بەهار، کۆڵانێکە، کۆڵانێك بە ماڵە کۆنەکانییەوە، بە پیرە دارەکانییەوە بەڵام لایەکی کۆڵانەکە هێشتا دیوارە. هەتا ئەو سەری کۆڵانیش چووین و گەڕاینەوە. پێتم وت:

″ دەزانی چییە؟ هەست و ئیحساسی کەسێکم هەیە کە خەڵاتێکی بە نرخی زۆر جوان. ئەو کەسە دایمە دوودڵە، نەکا خەڵاتەکەی لە دەست بەربێتەوە و بشکێ. ″ تۆ پێت وتم: ″ کچی باش، تۆ ئەوینداری. ″ منیش وتم : ″ تو ئەویندارت کردووم. ″

هەر زۆر زوو، هەستێك، هەستێکی نامۆ پێی وتم تۆ ئەو هاموشۆیە تەواو دەکەی. ڕۆژێك دێت و دەڵێ: ″ بەسیەتی با کۆتایی پێ بێنین. ″ جارێکیش ئەوەم پێ وتی، بەڵام تۆ وتت : ″ دڵنیای تۆ ئەو کارە ناکەی؟ ″

من وتم: ″ من؟ من باوەڕم هەیە بە هەست و ئیحساسم. ″ دەزانی، هەمیشەی خودا تۆ لەگەڵ خۆت بە کێشە دەهاتی. خۆیشت نەتدەزانی خەریکی چی. بەڵێ ئێستا کە بیری لێ دەکەمەوە، تێدەگەم ئیدی لەو هەموو ″ دایە مەمدە بە گورگێ ″ یە ماندوو بووم. زۆرم ناز کێشای.

پێت دەوتم: ″ من مەفحت دەکەمەوە. ″ وتم: ″ ئەگەر بە جێم بێڵی، ژیانم لێ دەشێوێنی. ″ تۆش بەڵێنت پێ دام کە بە جێم نەهێڵی. لە هەر چی شەرت و قەرارە بێزم هەڵدەستێ. بە تایبەت لە قەولی پیاوانە ئەمڕۆ بەڵێنت پێ دام، حەوتەیەك دواتر بەڵێنەکەت خستە ژێر پێ. دیسان قەولت دا و هەر خێراش شەرت و پەیمانت بەتاڵ کردەوە. قسەت بڕ ناکا. پیاو باوەڕ ناکا ئەوەندە پەیمان شکێن بی. جارێك لە شەقامی بەهارەوە دەهاتینە خوارێ. دەمەو ئێوارێ بوو. لە بارەی فیلمێکەوە قسەمان دەکرد. ژن و پیاوەکە دمەقاڵەیان بوو.

تۆ وتت: ″ بەستە زمانە، چەندە ئافرەتێکی بێتاوان بوو! ″ من وتم: ″ بنیادەمێکی گەوج بوو. ″ چونکە دەزانم گەوج بوون چۆن چۆنییە، بە چەشنێك وەکو خۆم. تۆ وتت ″ ئافرەتەکە ئەویندار بوو. ″ بە سیلەی چاو سەیرم دەکردی. هەر وەك جاران کتێب و گۆڤارت پێ بوو، سەرت بەردابۆوە و بە پەلە دەڕۆیشتی. لێم گەڕێ با لە لایەکی دیکەوە دەست پێ

بکەم. هەر ئەو شەوەی خەریك بووم یەکێ لە گەڵاڵەکانم پاکنووس دەکرد. کات دوازدەی شەو بوو تەلەفۆنت کرد: ″ سەلام، حاڵت چۆنە؟ ″

″ سەلام، ئێوە چۆنن؟ ″ من زۆر باشم، ئەی ئێوە؟ ″

پێت وایە دەمتوانی باش نەبم؟ گەڵاڵەی چەند کارێکم پێ دابووی وەیخوێنی، بیرورای خۆت دەربڕی. وتت: ″ گەڵاڵەکانتم خوێندەوە. باش بوون. سبەینێ دوای وانەکان بە یەکەوە دێینە دەرێ، قسەیان لە سەر دەکەین. ئێوە سبەینێ دێنەوە سەر کلاس؟ ″

″ بەڵێ سبەینێ دێم. ″ ″ کەوابوو هەتا سبحەینێ. ″ بەیانی نەختێك دواکەوتم، وانەکانم زۆری کات گرتم. بە قەت درێژایی تەمەن. دە جاریش سەیری کاتژمێرەکەم کرد. هەتا ئەو وەختەی زەنگی سەعات حەوت لێدرا. دەرسەکان تەواو بوون. بەڵام هاورێکانت نەیاندەهێشت برۆی، لە دەورەت کۆ ببوونەوە. پرسیار لە سەر پرسیار. من لە داڵانەکەدا ڕاوەستابووم وا بزانم دە چرکەیەك دەبوو. ئەو شەوە ماشێنت هێنا بوو. لە بەر چاوی ئەو هەموو خوێندکارە سواری ماشێنەکەت بووم. وتم: ″ ترسی دەمگۆت نییە؟ ″ وتت: ″ نا، هەر بە ڕاستی پێم خۆشە خەڵك خراپ لە بارەی منەوە بیر بکەنەوە. دەمهەوێ چەواشەیان بکەم. ″

چاوێکم لێ کردی و پێکەنیم. ئەوەش چ پێکەنینێك، گاڵتە جاڕی، بە دەست خۆم نەبوو. بەڵام قەت وا بیر مەکەوە تۆش زۆر وریای. ڕوانینەکەت هەموو شتێکی درکاند. وتت: ″ بەستەنی دەخۆی؟ ″ وتم: ″ بەو سەرمایە؟ بەو زستانە؟ ″ وتت: ″ بەڵێ ئێستا بەستەنی خۆشە. ″ لە ئاخریدا، سەبارەت بە زۆر شت قسەت کرد، تەنیا لە بارەی گەڵاڵەکانی منەوە نەبێ. لە دڵەڕاوکێ هاتمە دەرێ، وتم: ″ دەزانی چییە؟ ″ وتت: ″ چی؟ ″ وتم: ″ من حەزم لێتە. ″ وتت: ″ کچێکی سەیری! ″ ئیتر بێدەنگ بووی. دەقەیەك هیچت نەگوت. لە یەکێك لە شەقامەکانی قەرەباڵغی شاردا بووین. نازانم کێها شەقام بوو. پێویست ناکا کوێ بوو. ئیتر تۆش دەستمت گرت و وتت: ″

منیش ئەویندارى تۆم.″

بۆ ماوەیەکی کەم چاوم لە سەر یەك دانا. وەمدەزانی کێشی پەڕە مریشکێکم هەیە لە سەر زەوی.

با ئەوەش بڵێم: بۆ ئەو چرکەساتە شیرینە زۆرت سپاس دەکەم. ئەو کاتە تەواوی ئەو ئازارانەی دەهێنا تۆ لە دوایەدا بۆت دروست کردبووم. شتێکی دیکەشت پێ بڵێم: من هەر لە هەوەڵێشەوە بەم باس و خواسەم دەزانی. من دەمزانی تۆ ژنت هەیە. لە مێژ بوو لەگەڵ خۆم کێشەم بوو. زۆر زوو ئەوەم پێ وتی. من نەهاتبووم هێلانە لە ژنەکەت بشێوێنم. هەردووکمان سەرمان لێ شێوابوو. بەڵام ئێستا وا بزانم تۆ بارت ڕاستە. کاتێك وتت: وەختێك دەرس و دەورمان تەواو بوو دەچینە دەرێ، زانیم کارێکی باش نەبوو. کاتێك بە وردی لە چاوم ڕامابووی وتت: ″بەستەنی دەخۆی؟!″ دڵنیا بووم.

ئەگەر ئەو شەوە نەدەچووینە دەرێ. ئەگەر هەر لە سەر کلاس ڕەخنەت لە گەلاڵەکانم دەگرت و من ئیزنم بە خۆم نەدەدا قسە بکەم. بەڵێنم بە خۆم دابوو لە دڵی خۆمدا ڕایگرم بۆ هەتاهەتایە و بەڵام تۆ نەتهێشت، تەلەفۆنت کرد و دوایەش سواری ماشێنەکەت بووم. بریا وەڕووی خۆم نەهێنابا. بریا پێتم نەوتبا. خۆزیا ئەو کاتەی وتم خۆشم دەوێی، وتبات: کچی باش دەنا من سەبارەت بە تۆ ئەو هەست و باوەڕەم نییە. کەچی تۆ دەستت لە نێو دەستم نا، هەر ئەو جۆرەی بۆ ڕووبەڕووی خۆت ڕوانی بوو، گوتت: منیش تۆم خۆش دەوێ.″ لەو شەوە بە دواوە گوزەرانی منیش گۆڕدرا. تۆ خۆت دەزانی دەڵێم چی، هەزار دەرد سەری لێدابووم. بێ ئارامی، خۆشحاڵی، دڵەڕاوکێ ...، چەند جۆر بیرم لێ دەکردەوە. نەتدەزانی چەندە وەڕەز بووم؟ ڕۆژێك دەتوت: خۆشم دەوێی بەبێ تۆ ژیانم توورێك ناهێنێ. ڕۆژێکیش دەتوت: نا، من نابوودت دەکەم. ئاوا نابێ، دەبێ کۆتایی بەو حاڵە بهێنم. دواڕۆژ دەتگوت ڕوو لە هەر لایەك دەکەم لەگەڵم دای. دیسان

دەتگوت: هەر دەبێ ڕۆژێك جێت بێڵم.

ئەمڕۆ تەواو حەوتەیەكە لە سەفەر گەڕاومەتەوە. ئەو نووسراوەی بۆت بە جێ هێشتبووم ئێستاش هەر لە سەر تاقەكەیە:

″ ئێمە چی دیكە ناتوانین لەو بارودۆخەدا وەمێنین. ئیتر ناشێ یەكدی ببینین. زۆر شتی دیكەش هەیە جارێ بۆ وتن نابێ ئەگەر ماوە بوو باسی دەكەم. ″

لە ڕۆیشتنەكەت قەڵس نیم. بڕوات هەبێ من لەو سەری دێمەوە، هەر ئەو شەوەی پەنجەت لە نێو پەنجەم نا، وتت خۆشم دەوێی. توورە بوونی من هەر لە بەر ئەو نووسراوەیە وا بۆت ناردبووم. شتێكی پڕ و پووچ بوو. ڕەنگبێ ئەوە لە لای تۆش هەر گاڵتە بێ، بەڵام پێم خۆش بوو بە پێوەرێكی دیكە تەواو ببوایە. پێم خۆش بوو بەرەو رووم ڕاوەستابای وتبات: خودا حافیز. لەو دواییيانەدا زۆرت دەستی دەستی پێ دەكردم. من بە ڕاستی خۆم حازر كردبوو بۆ لێك دابڕان. لە یەك دوور كەوتنەوە. بەڵام ئەو نووسراوەیەت، ئەو نووسراوە خاوێنەت، هەموو تان و پۆی كارەكانی لە بەریەك برد. ئینسان لەم شەقامەدا گەلێك شتی وەبیر دێتەوە. شێعر و مێعرەكانی تۆ. نازانم من وا بیر دەكەمەوە، هەمووی هەر پەرژین و دیوارە. كەچی هێشتا بەرامەی ئەویندارى پێوەیە. خۆ ڕەنگبێ هەر بۆ منیش وابێ. یان لەوە دەچێ من خەریكی خۆ فریودانم. بۆ ئەوەی هەر وەخت بێ تاقەت بووم شوێنێك بۆ حەسانەوە ساز بكەم. ئێستا بە دایمەی خودا لە بیری ئەو قسە قۆڕانە دام. بۆ هەتا هەتایە، بۆ هەمیشە. ئای چەندە هەڵخەڵەتێنە، چەندە لەرزۆك و ڕووخەكە، هەر وەك بەڵێنییەكانی تۆ.

* سەرچاوە: شیر محمدی. مرجان، بعد از آن شب، نشر مركز، تهران، چاپ اول ١٣٨٠

* گۆڤاری مەهاباد /ژ:٢٥/ خاكەلێوەی ١٣٨٢

نجیب محفوظ ـ لە ساڵی ١٩٨٨ز ـ خەڵاتی ئەدەبی نۆبلی

بردەوە لە ئەدەبیاتی دنیای مۆدێڕنی عەڕەبدا پێشڕەوە. لە ماوەی ٦٠ ساڵدا ٤٠ رۆمانی نووسیوە، لە نێو ئەواندا میرامار (١٩٦٧) گۆرانی بووکێنی (١٩٨١) بەشێکە لە ئاساری کلاسیکی ئەدەبیاتی خاوەرمیانە. بێجگە لەوانەش چاردە چیرۆکی نووسیوە، هەڵبژاردەیەك لەوانە بلاوکەرەوەی قاهیرە لە ساڵی (١٩٩١ز) بە زمانی ئینگلیزی بە ناونیشانی زەمان و مەکان و چەند چیرۆکی دیکە بلاوی کردەوە. «رۆژێکی ناتەواو» لەو کورتە چیرۆکانەی هەڵبژاردراوە.

* سەرچاوە: کارنامە، ژ ٣٢ ساڵ ١٣٨١

ناتەواو

نەجیب مەحفووز

لەگەڵ بابم دەڕۆیشتم، دەستی راستیم گرتبوو. بۆ ئەوەی لە پێی ئەو دەرچم، خێرا خێرا لاقم هەڵدەهێناوە. جلوبەرگم سەرتاپا تازە بوو. پێڵاوی رەش، کەوای کەسك، تەقیلەی سوور. ئەوەندەش بەو بەرگە تازانەوە کەیفم ساز نەبوو. ئاخر نە جەژن بوو نە رۆژێکی تایبەت، ئەوە یەکەم رۆژ بوو دەیانناردمە قوتابخانە، دایکم لە پشت پەنجەرەکەوە سەیری دەکردین. منیش خێرا خێرا ئاوڕێکم لێدەداوە، دەمویست بە هانامەوە بێت.

ئەم بەر و ئەوبەری شەقام زەوی و زار و باغ و بێستان بوو ملی رێگامان گرتبوو. هەتا چاو دەیدی سەوزەجاڕ بوو. داری هەنجیر، خەنە، تاق و لۆقیش داری خورما.

لە سەرخۆ وتم: بابە من خەتایەکم نەکردووە، بۆچی دەمبەی بۆ قوتابخانە؟ ؟!

بە پێکەنینەوە گوتی: «خۆ منیش نامەوێ تەمبێت بکەم، قوتابخانە جێگای تەمبێکردن نییە، کارخانەیەکە لە مندالانی چکۆڵە، پیاوانێکی

گەورە و بلێمەت دروست دەکا. پێتخۆش نییە ئەتۆش یەکێك بی وەکو باب و براکانت؟»»

بەو قسانە رازی نەبووم، باوەڕم نەدەکرد دوور کەوتنەوە لە ماڵێ و رۆیشتن بۆ ئەوبەری شەقام بۆ نێو ئەو خانووە زەبەلاحە کە هەروەك قەلای دێو و درنج دەچوو کارێکی باش بێ. گەیشتنە بەر دەرگای قوتابخانەکە. حەسارەکەی پڕ بوو لە کوڕ و کچی چکۆلە، بابم وتی: «بۆ خۆت برۆ، بچۆ بۆ لایان. شەرم مەکە و رووت خۆش بێ، کارێکی وا بکە هەموویان چاو لە تۆ بکەن کوڕێکی چاك بە.» منیش خۆم لە قسەکانی گێل کرد، توند توند دەستیم گرتبوو. بەلام ئەو زۆر بە هێمنی لە خۆی دوور دەخستمەوە و گوتی: «پیاو بە، لە ئەورۆکەوە ژیانی راستەقینەت دەست پێدەکا، کاتی گەڕانەوەش بۆ ماڵێ چاوەڕێت دەبم.» هیچ کەسێکم نەدەناسی. ئەوانیش منیان نەدەناسی. لە دڵی خۆمدا وتم، هەر دەڵێی ڕێگام لێ ون بووە. بەلام وردە وردە وەك ئەوەی شتێکی سەیریان دیتبێ هەموویان چاویان تێبریم. کوڕێك هاتە بەردەمم گوتی: «کێ لەگەڵت هات؟» لە بن لێوەوە گوتم: «بابم» سەری بەرداوە و گوتی:«من بابم نەماوە»

مەحتەل مابووم، نەمدەزانی چی بڵێم، دەرگای مەدرەسە بە جیڕەجیڕێکی ناخۆشەوە پێوەدرا. منداڵەکان دەستیان کرد بە گریان زۆری پێنەچوو زەنگ لێدرا. ژنێك و سێ چوار پیاو ئارام و لە سەرەخۆ هاتن بۆ لامان. پیاوەکان بە چەند دەستە ئێمەیان دابەش کرد. حەسارە گەورەکەی قوتابخانە لە سێ لاوە خانووی چەند نهۆمی تێدا بوو. یەك بە دوای یەکدا ریزیان کردین. منیش هەر سەیری ئەو نهۆمە بەرزانەم دەکرد وا بالکۆنەکانیان بە دار ساز کردبوون. ژنەکە وتی:

«ئێرە ماڵی تازەی ئێوەیە. دایك و بابەکانیش هەر لێرەن. ئێرە جێگای هەموو شتێکە، زانست، دین، بڕوا. ئیتر فرمێسکەکانتان بسڕنەوە، تامەزرۆی ژیان بن و بەروە پیری بچن»

لە بەرامبەر راستییەکاندا بە چۆکدا هاتین هەر ئەو بە چۆکدا هاتنەش بوو بە هۆی رازی بوونمان بۆ هەمیشە. بوونەوەرەکان هۆگری گیانلەبەرانی هاوچەشنی خۆیانن. هەر لەو چرکەساتەوە دڵم بۆ لای منداڵەکان دەیکورکاند. بۆم دەرکەوت ترس و دڵەڕاوکێی من لە خۆڕا بوو. قەت بیرم نەدەکردەوە قوتابخانە ئەوەندە جێگایەکی خۆش بێ. زۆرمان کایەی سەیر و خۆش کرد. جۆلانێ، خۆشارۆکێ، تۆپێن و بازەڵێن. لە سەر کەلاس مۆسیقا و یەکەمین شێعر و ئاوازی ژیانمان خوێندەوە. بۆ یەکەم جار لە گەڵ پیت و زمان ئاشنا بووین کورەی زەویمان چاوپێکەوت هەڵدەسووڕا و قارە و زۆربەی وڵاتانی دنیای نیشان دەداین. ژماردنی ٢/١یان فێر کردین. چیرۆکی دانەری عەرز و عاسمانیان بۆ خوێندینەوە، باسی هەر دوو دنیایان بۆ کردین. گوێمان گرت لە چەند ئایەتێکی خودایی. خواردنی بە تام و خۆشیان پێ داین. سەر خەوێکمان شکاند و دیسان لە خەو هەستاین. ئەو جاریش دۆستایەتی گرتن و کایە و درێژەدان بە خوێندن. ئەو رچەیەی قەرار بوو بیگرینە بەر بۆمان دەرکەوت. هەر بەو جۆرەی بیرم لێ دەکردەوە لێوڕێژ ببوو لە خۆشی. بەڵام کەند و کڵۆشی تێدا هەبوو. گێژەڵووکە و رەشەبای ژیانکوژ بەڕێوە بوو تاکو بەهاری تەمەنمان لێس بدا. دەبوو زۆر وریا بین خێرا بە چۆکدا نەیەین. پێشکەوتن پێشبڕکێ بووە هۆی شەڕەدەندووکێ و دەنگ داگۆڕینمان. ئەو خانمەش سەرەڕای ئەو هەموو رووخۆشییەی هەیبوو جار جاریش نێو چاوانی تێکدەنا و لێمان زیز دەبوو. جاری واش بوو حاکم دەستووری دارکاری دەکردین.

بێجگە لەوانەش تازە کار لە کار ترازا بوو، نەدەکرا بیر و عەقیدەت بگۆڕی. ڕێگای گەڕانەوەش بۆ ماڵێ بۆ ئەو بەهەشتە گیرا بوو. تەنیا ئەوەی لە پێشماندا بوو حەول و تێکۆشان بوو ئەوانەی لە توانایاندا هەبوو لە نێو ئەو هەموو گیر و گرفتەدا کەڵکیان لە فرسەت وەردەگرت و حەولی

سەرکەوتنیان دەدا. زرەی زەنگ بەرز بۆوە و رایانگەیاند کات و ساتی خوێندن و کارەکان دوایی هات. منداڵەکان روو بە درگای حەساریٚ کە کرابۆوە خێزەرەیان کرد. ماڵاوایيم لە دۆستەکانم کرد و لە درگای حەساریٚ هاتمە دەریٚ. چاوم بە دەوروبەری خۆمدا گێڕا هەرچەند قەرار بوو بابم بیٚ بە شوێنمدا بەڵام دیار نەبوو.

لە کەنارێکەوە راوەستام و چاوەڕوان مامەوە. ماوەیەکی زۆر کاتم بە فیڕۆ چوو، گوتم وا باشە بەرەو ماڵ ببمەوە چاکە. چەند شەقاوێك دوور نەکەوتبوومەوە تووشی پیاوێکی گەڕاوە هاتم خێرا ناسیمەوە و بە پێکەنینەوە بەرەو پیرم هات دەستی لە نێو دەستم نا و گوتی: «زۆر لە مێژە یەکمان نەدیوە چۆنی؟» سەرێکم بۆ لەقاند و لە وەڵامدا گوتم: «تۆ باشی؟» دیسان دەستی لە گەڵ لێکدامەوە و بە جێیهێشتم. چەند هەنگاو رۆیشتمە پێشەوە کەچی لە پڕ بووم بە داهۆڵ یا رەبەنا! ئەو شەقامەی پڕ بوو لە داری پەڵك و چنار چی بە سەر هاتووە؟ ئەو هەموو ماشێنە لە کوێوە هاتوون، ئەو گشتە خەڵکە دەڵێی داباریوە، ئەو هەموو زبڵ و زاڵە کەی لێرە هەڵدرابۆوە؟ ئەو هەموو زەوی و گەنمجاڕە چی لێهاتووە. هەتا چاو هەتەری دەکرد باڵەخانە و بینادەمی ورد ، درشت دەنگ و هەرا پیاوی کاس دەکرد. لە هەر قوژبن و کەنارێك سێحربازەکان ماریان لە قرتاڵە و زەمبیلەکانیان دەهێنا دەریٚ، زۆری پێنەچوو دەستەیەکی گەورە پەیدا بوو. (تەڵخەك و تەنافبازەکان) لە پێش دەستەوە دەرۆیشتن بەرنامەی کارەکانیان رادەگەیاند. دەنگ و هەرای (ئاژیر)ی ماشێنی ئاور کوژێنەوە دەهات مەعلووم نەبوو چۆن بە نێو ئەو هەموو مەخلووقەدا رێگای خۆی دەکاتەوە چۆن دەگاتە شوێنی مەبەست. شۆفێری تاکسییەك لەگەڵ موسافیرەکەی بە کێشە هاتبوو کەس نەدەچوو نێوبژییان بکا. سەرم لە گێژەوە دەهات. لەوانە بوو بدەمە کێوان. سەیر بوو چۆن لەم چەند کاتژمێرەدا ئەو هەموو شتە رووی داوە، بە دانێك؟ وەڵامی ئەو پرسیارەم لە

ماڵێ لە بابم وەردەگرت. بەڵام ماڵم لە کوێ بوو؟ تەنیا خانووی بڵند و خەڵکێکی زۆرم چاو پێدەکەوت. بە پەلە خۆم گەیاندە سەر چوار ڕێیانەکە. ڕێگای ماڵمان بەوێدا بوو. ماشێنی ئاورکووژێنەوە دەیزیڕاند، دڕی بە حەشامات دەدا.

بە خۆم گوت: «لێیگەڕێ با بە کەیفی خۆی ئاور وڵات بسووتێنێ» یەکجار زۆر تووڕە بووم نەمدەزانی کەی دەتوانم لە چوارڕێیانەکە دەپەڕێمەوە. قەندەکێشێك پێچوو هەتا شاگردی دووکانێکی کۆنەشۆری لە قولینچکێکی چوارڕێیەکەوە هات بۆ لام. دەستی بۆ ڕاداشتم. بە ئەدەبەوە گوتی: «باپیرە، ئیزنم بدە بتانبەمە ئەوبەری شەقامەکە».

کۆنۆر

ست جان اروین

کاکی خۆت بۆت بگێڕێتەوە، لەوێ دەور و زەمانێدا کابرایەك هەبوو، رەنگبێ نێوبانگیشت بیستبێ، پێیان دەگوت تام کۆنۆر. تام پشیلەیەکی هەبوو بەتەنێ بە قەت دە، دوازدە تەڵە بەکار بوو. تام زۆری شایی پێ بوو. ناحەقیشی نەبوو، ئەو پشیلەیە سەد کاوڕە مێوی دەهێنا، خۆ ئەگەر ئەوەندە باش نەبووبا مشك ربەیەك گەنمەشامییان بۆ نەدەهێشتەوە. دەزانی چییە، تام لەو عەلافە دەوڵەمەندانە بوو خەریکی کڕین و فرۆشتنی گەنمەشامی بوو. چۆکی لە سەر سینگی بازاڕ دانابوو، بە کەیفی خۆی بازاڕی هەڵدەسووڕاند نرخی گەنمەشامی دەبردە سەرێ و دایدەبەزاند هەر ئەوەندەی دە، دوازدە جەواڵی گەنمەشامی دەفرۆشت یان عەمباری دەکرد دەستی خۆی رەپێش دەخست. هەوساری بازاڕ لە دەستی خۆیدا بوو. ساڵێکیان قاتی و قڕی پەیدا بوو، تام لە ترسی ئەوەی نەکا لە برسا مردووەکان فکری خراپ لە سەریان بدا، بە تەمای عەمبارەکانی بن، هەر بە راستی دەیویست داوا لە دەوڵەت بکا لە نێو ئەرتەشدا بە رەسمی

وەربگیرێ.

کابرایەکی (لە قاتی پەیدا بوو)، کە گوێی بۆ قسەکانی شل کردبوو، گوتی: «حەی برۆ حەی لەو ترەهاتە، جا بۆ شتی وا دەبێ. هەی عەمری ئەو دەوڵەتە نەمێنێ. وا بە سێ، چوار تەلیس دانەوێڵەوە دەوڵەتە، عەجەب قسەیەکی قۆڕە!

مۆرفی وتی: «دەزانی چی کاکی برا، ئەگەر باوەڕت بە قسەکانم نەبێ، ناشتوانم کارێکت بۆ جێبەجێ بکەم، عەمر و چاوم، بەبێ درۆ و دەلەسە راستت پێدەڵێم، بەڵام تکات لێدەکەم لێمگەڕێ با قسەکانم بکەم لە دەمم مەدە، رەنگبێ باوەڕت بە قسەکانم نەبێ، تو لێمگەڕێ با هەرچی هەیە رێك و راست بیگێڕمەوە و ئەو جاریش دەزانی ئەو حەقایەتە هەڵگری ئەوەیە گوێی بۆ رادێری. بێجگە لەوەش، لە بیرت بێ کاکی من ئەتو لێرە غەریبی نازانی دنیا چ باسە! لێرە شتی سەیر و سەمەرە روودەدا، هەر لە فیزیك و مێتافیزیکەوە بگرە هەتا شتی زۆر سەیرتر کۆڵێك بیر و باوەڕ و فکر و خەیاڵ کار دەکاتە سەر شانس و بەختی کابرای لادێیی»

پیاوەکە هیچ لەو پیت و وشە ئاڵۆزانەی ئاخری تێنەگەیشت، مۆرفیش هەر وا بەڵام هەر چۆنێك بوو ئەو بەو قسە قۆڕانەی کابرای دەمکوت کرد. ئەوجار درێژەی دا بە گێڕانەوەی چێرۆکەکە: کاکی برا، دەزانی چی، ئەو پشیلەیە ئەوەندە لە ماڵدا بەکار دەهات کە تام سوێندی دەخوارد ئەو پشیلەیە هەر دەڵێی عینسانە، تەنیا نەیدەتوانی قسە بکا، بە جۆرێك لە پیاوی دەڕوانی هەر مەپرسە، تام دەیوت: لێم روونە؟ لە مەبەستی قسەکانم تێدەگا. بەیانیان دەهاتە سەر سفرەی نان خواردن لە پەنای تام دادەنیشت و یەکجار بە نەرمی کلکی بە رانی ئەودا دەهێنا، زۆر زەریف، یانی جوانتر لەو قسانەی لە کتێباندا دەینووسن. پێت وابوو کە دەڵێ: «تام کۆنۆر نەختێکم شیر پێ بدە. وەختێك شیرەکەی دەچەڵەپاندەوە باوەڕت نەدەکرد. هیچ ئینسانێك ئەوەندە پێزان بێ، رۆژێك هەوەڵی بەیانی تام

دەیــهــەوێ بــچــێ بــۆ بــازاڕی شار بــەڵــێن بــە ژنــەکــەی دەدا ئــەگــەر گەنمەشامییەکانی فرۆشت هەر بەو پووڵە کەوش و پێڵاو بۆ منداڵەکان بـکـڕێ. جـا ئـیـدی خۆ دیـارە بـەر لـەوەی دابـنـیشێ و نـانـی بـەیـانـی بـخـوا ئەندازەی لاقی منداڵەکانی دەگرێ بۆ ئەو کارەش قەڵەمەیەك دەهێنێ بە ئەندازەی هەر یەك لە لاقی منداڵەکان لەلەی دەکا، خێزانی تام ئەوەندەی رست: تۆ خودا و پێغەمبەر جوان ئەندازەی لاقی بێلی ژیکەڵە بگرە هەتاکو چەقۆ لە دەستی دەرچوو و لاقی ئەو منداڵەی کوڵەوار کرد. ئیتر ئەوە وای لێکرد چەقە و هەرا ساز ببێ. جا ئەوە بوو تام بە تاقی تەنیا نان و چای بەیانی خوارد. خێزانیشی خەریکی ژێر کردنەوەی بێل بوو. یانی گەرەکی بوو قامکی لاقی بێل دەرمان بکا. دەزانی چییە کاکی خۆم وەختێکی تام دەیویست ئەندازەی لاقی منداڵەکانی بگرێ پشیلەکە هەر بەو خووەی کە هەیبوو، زیت زیت چاوی لە چاوی دەبڕی، هەر ئەوەندە تام دانیشتە سەر سفرەی بـەیـانـی پشیـلـەکـە تـونـدتـر کلکی هـێـنـا بـەڕانـی تـامـدا. ئـەویش شەشدانگ لە بیری ئەوەدا بوو ئەگەر گەنمەشامییەکانی بفرۆشێ چەندەی پــووڵ وەدەست دەکــەوێ. لــەو لاشەوە دەتــکــوت دوو مــێشی لــە کـونـێـکدا دیـتـۆتـەوە، بـۆ چـی؟ چـونکـە لاقـی مـنداڵـەکـەی بـریـندار کـردبـوو لـە دەست کەوش کڕینی ئەو نەجاتی هاتبوو. هەر بۆیە فکری لە لای پشیلە بۆر نەمابوو، هەتا ئەوەی پشیلەکە رقی هەستا و خوێن بەری چاوی گرت، مڕاندی و بە هەموو قەوەتی خۆی پێست و گۆشتی تامی هەناسە ساردی داڕنی. تام هاواری لێ هەستا، پڕی کرد بە جێگا رووشاوەکەدا، گوتی: «چنگ و پلم دەڕنی سەگباب خێو! هەر ئێستا کا لە کەوڵت دەئاخنم تۆ راوەستە! مەگەر دەستم پێت نەگا، لە بنەوپاڵەوە دانەیەکی تێ سرەواند. پشیلە بۆر ئەوەندە بە خێسەوە سەیری دەکرد، دەتکوت جنێوی دەداتێ، چاوەکانی هەر وەکو چرای فایتوونەکەی دایرەی پۆست لە نێو تەم و مژدا بریقەی دەهات. جا خاڵی خۆت بۆت بگێڕێتەوە، پشیلەکە ئەوەندە سەیر

بوو گوتی: «میاو میاو» بە جۆرێك سەیری تامی کرد مچورك بە تەپڵی سەری داهات و لەبەری پێی دەرچوو. زۆر بە هەڕەشەوە گوتی: «هۆی تام کۆنۆر» تام لە ترسان مووی بەدەنی بوون بە نەشتەر، لەوانە بوو زەندەقی بچێ، پشیلە و قسە کردن؟ بە شڵەژاوییەوە سەیری پشیلەکەی دەکرد. پشیلەکەش بە بۆڵەیەکەوە گوتی: «هۆی تام کۆنۆر !» تام گوتی: «خودایە هاوار! خۆ بە راستی قسان دەکا! دیسان پشیلەکە میاواندییەوە و گوتی: «هۆی لەگەڵ تۆمە تام کۆنۆر!»

تام گوتی: «بەڵێ خاتوون!»

پشیلە بۆر گوتی: «تۆزێك لێم نزیك ببەوە، دەمەوێ شتێك بە گوێتدا بچرپێنم» لە جێی خۆی قیت بۆوە بە دەستی ئاماژەی بۆ کرد و بە جۆرێك چاوی لێ دادەگرت و بە چەشنێك سەری راگرتبوو، دەتگوت حاجی تاغیە و دەستوور بە نۆکەرەکەی دەدا، گوتی: «وەرە دەرێ کاری تایبەتیم پێتە» تامی قورِ بە سەر ئەوەندە پەشۆ کابوو هەرپەی لێ بوو بە جرپە. بە شوێن پشیلەکەدا رۆیشت. پشیلە بۆر چووە دەرێ و لە ژێر سێبەری سەرگێڕی ئەسپەکان لە پشت خانووەکەی تام رۆنیشت. هەر ئەوەندەی تام لە قەراخ سەرگێڕەکە وەدەر کەوت پشیلەکە دەستی خستە سەر لێوی وەك ئەوەی بیهەوێ بڵێ: «تام، وریا بە کەس نەزانی»

تامی چارەڕەش لە ئەلف نەدەهاتە بێ، راست چوو لە بەر دەم پشیلەکەدا راوەستا، ئەویش گوتی: «تام، من زۆرت حورمەت دەگرم. شتێك هەیە دەبێ پێت بڵێم. ئەو جۆرەی تۆ دەتەوێ برِۆێ دەزانی لە لای دەر و جیران ئابرِووت دەچی؟ من خۆشم دەوێی، بۆیە ئەوەت پێدەڵێم.»

تام پێی گوت: «نۆ، کەرتم، خاتوون»

پشیلە بۆر وتی: «تۆ دەتەوێ بچی بۆ شار کەوش بۆ منداڵەکانت بکرِی. پیاوی چاك ئەی منت بۆ چی لە بیر چۆوە؟»

تام وتی: «مەگەر تۆش کەوشت دەوێ؟!»

پشیلەکە گوتی: «ئەی بۆ چی نامهەوێ، جیرانەکان پێمدەڵێن زۆر سەیرە ئەو پیاوە باشە چۆن ویژدانی قەبووڵ دەکا پشیلەکەی بە پێخاوسی بێت و بچێ»

تام گوتی: «ئاخر هەتا ئێستا، کێ دیتوویەتی پشیلە کەوش لە پێ بکا؟»

پشیلە بۆر گوتی: «تۆ نەتدیتووە، بۆ چی؟» دوایی سەری هەڵێنا و گوتی: «مەگین کەوش بۆ، ئەسپ ناکرن؟ جا بۆ من چیم لە ئەسپ کەمترە، ئەو جاریش دەست و پێی من زۆر لە دەست و پێی ئەسپ زەریفترە». تام لە بەر خۆیەوە گوتی: «بەڵا لەو تەرح و دیدارەت بدا»، چاو چاو هەر دەڵێی ژنە حیزە قسان دەکا، چەندەی شایی بە قاچ و قولیەتی»

گوێی دەزرینگایەوە، بەڵام، دەزانی چی کاکی خۆم کابرا وەڕووی خۆی نەهێنا. هەر بۆیە ملی نا لە چەلەحانی لەگەڵ پشیلەکە، تام پێی وت: «خاتوون فەرمایشەکەت زۆر جوانە، ئەسپ کەوش لە پێ دەکا. بەڵام دەزانی چییە ئەسپ مافی خۆیەتی. خاتوون ئەو بەستەزمانە مەجبوورە، ئەو هەموو ڕێگا تەقتەقانەو هەوراز و نشێوی دەبڕێ»

پشیلە بۆر نەختێك مەحتەل ما، گوتی:

««تۆ نازانی ئەو لاق و قولەی من بۆتە کۆتەی کوتراو». تام گوتی: «فەرمایشەکەت جوانە، خاتوون، بەڵام چۆناوچۆن پێڵاوت لە پێ بکەم؟» پشیلەکە گوتی: «ئەتۆ خەمی ئەوەی مەخۆ، ئەو کارە بە خۆم بسپێرە»

تام زەردەیەك گرتی و گوتی: «پشی خانم، هەتا ئێستا کەسێك قاپووڕی گوێزی لە پێ کردووی؟» پشیلە بۆر نێوچاوانی تێکناو بە تووڕەیییەوە گوتی: «ئاگات لە دەمت بێ تام کۆنۆر». تام وتی: «زۆر باشە داوای لێبوردنت لێدەکەم، چاوە راستەکەم، بەڵام کە تۆ دەڵێی ئەسپ کەوشی لە پێ دەکەن، خۆت باش دەزانی ئەو بە بزمارەوە ناڵەکەی لە سمی قایم

دەکرێ، ئەتۆ، چی لێ بکەم؟ کەوش چۆن بە پێی تۆوە گیر دەبێ؟»

پشیلە بۆر لەوانە بوو فججە بکا، گوتی: «گەمژەی زەبەلاح! بزمارم بۆ چییە؟ ئەم نینۆخە درێژانەم بکەم بە چاوتدا» چڕنۆکێکی بە تام داهێنا، ژان بە دلی گەیشت. تام گوتی: «وەی هاوار پیاو کوژ!»

پشیلەکە گوتی: «بەسیەتی شێر و رێویم بۆ مەهێنەوە جەنابی کۆنۆر» تام گوتی: «قوڕی دنیام بە سەر! پوولی کەوشی ئێوە لە کوێ بێنم. خۆ، یا رەبی بەرەکەت نەکەن لە سالێدا سێ چوار جار، هەر جارەی شەش حەوتێکی وەکو خۆتان هەلدەرێژن جا ئەو کەرەتەی وەرە ئەو کەرەی لە قوڕاوێ دەرهێنە، هەر پشیلەیەکوو دوو جووت کەوش ئیتر ئەوەی هەمە دەبێ بیدەم بە کەوش و کلاش بۆ ئێوە، دەی چۆن وەرهەم هەلنەهێنم»

پشیلەکە گوتی: «بەسیەتی بیبڕەوە، زووبە لە شوێنێکی خراپ راوەستاوین پێمان بزانن حەیامان دەچێ. ئاخر ژنەکەت زۆر حەیا بە خۆیە تام»

تام بزەیەکی گەوجانە نیشتە سەر لێوی و گوتی: «وەبال بە ئەستۆم، لەوەتای تۆ بووی ئەو قسەیەت راست بووە. پشیلە بۆر گوتی: «ئەو ژنەتیوەت دەلێی مێشکی کەری خواردووە، هیچ، سوێندی کەسیشم لە سەر نییە خودا لە تۆی دزێوتر لە دنیا دا دروست نەکردووە.» پشیلەکە وەختێ قسەکانی تەواو بوو، لە پڕ ون بوو، تام وەك شێتان چاوی بۆ دەگێڕا. لە لای ژن و مندالەکانیش باسی هیچی نەکرد، لەوە دەترسا دلیان لە خۆ ببێتەوە بە درۆ پێی وتن: «دەمەوێ بچم بۆ شاری چونکە دەیزانی پشیلەکە لە کەل و کونی سەرگێڕەکەوە بۆی دەڕوانی. بەلام وەختێك گەیشتە ئەوسەری رێگاکە بە جێی ئەوە بچێ بۆ بازاڕ وتی: «بە جار و بە جەحەندەم!» خوارەی دایە و یەکسەر چوو بۆ لای قازییەك بە ناوی (سکوار بازروم) دەیویست شکایەت لە پشیلەکە بکات.

پیرەمێردێکی ڕێوەڵە لەو وەختەوە بە تامەزرۆییەوە گوێی بۆ قسەکانی مۆرفی ڕاگرتبوو، قسەکەی پێ بڕی و گوتی: «تەح، ماڵتە چەندە چەقەی دەکەی!» لەو لاشەوە خەڵکێکی نەکەم، گوێیان بۆ قسە قۆڕەکانی مورفی ڕادێرا بوو، کەچی هەر ئەوانەش بە وتەکەی پیرەمێرد کەیفیان ساز دەبوو.

جەنابی ویکنیز ڕووی کردە پیاوە پیرەکە و گوتی: «کا گنیز باز مەدە نێو فەرمایشەکانی خاڵە مورفییەوە» کا گینیز لە وڵامیدا گوتی: «ئێوە بەو تورەهاتەی مورفی چۆن مێشکی سەرتان ناچێ؟! لە پشیلەو شکایەت کردن! دنیا ئاخر بوونە!» مورفی وتی «کاکی خۆم باش وایە گوێت بکەیتەوە، ئەوە حیکایەتێکە و سەرتاسەری ئەم وڵاتە پڕە لە سێحر و جادوو.» بەڵێ عەرزم دەکردن، تام دەیویست لە دەست پشیلەکەی شکایەت بکا. کا گنیز نەبێ هەموویان هاواریان کرد: «دەی باشە حیکایەتەکەمان بۆ بگێڕەوە».

قازی داوای لە تام کرد هەر چییەکی ئەو بەیانییە بە چاو دیویەتی و بە گوێی بیستوویەتی بۆیان باس بکا. تام لە لایەك بیری لە لای گەنمەشامییەکەی بوو، لە لایەکیش لە فکری پشیلەکەدا بوو، لەو لاشەوە قامکی برینداری منداڵەکەی وەبیر هاتبۆوە، قسەکەی تێکەڵ، پێکەڵ گێڕایەوە.

قازی پێی وت: «لە هەوەڵەوە بیگێڕەوە» تام وتی: «عەرز بێ لە خزمەتی گەورەی خۆمدا ئەو بەیانییە وەختێك دەمەهویست بچم بۆ بازاڕێ بۆ ئەوەی گەنمەشامییەکانی منداڵەکەم بفرۆشم، بمبوورە قامکەکانی لاقم، بەرێز» قازی وتی: «قامکەکانی لاقت بفروشی؟»

«نا، گەورەم، پشیلەکە ببەم بۆ بازاڕ، عەرزم دەکردن»

قازی وتی: «پشیلە بەریە بازاڕی! کابرا هۆشت لە کوێیە؟ خواردووتەوە؟» تام وتی: «نەخێر گەورەم، ڕاستییەکەی هێندێ سەرم لێ

شێواوە. چونکێ وەختێکی قامکی لاقەکان، بمبوورە پشیلە بۆر دەستی کرد بە قسەکردن لەگەڵم، ئەوە بوو لە دین چوومە دەرێ»».

قازی وتی: «پشیلەکە قسەی لەگەڵ ئێوە کرد؟! هەی بە لاقی خێوی سەد شوکر بە وردە فەرمایشەکانی پێشووت تام، وا دیارە شەشدانگ مەستی»

«نا، گەورەم، ئەمن هاتووم لە دەست پشیلەکەم شکایت بکەم ...»

«بەڵام من وای تێدەگەم هاتووی لە دەست ئەو نیوەشووشە ویسکییەی خواردووتەوە شکایەت بکەی ...» تام گوتی: «بەرێز، وەڵا و بیلا، تەنیا بە خاتری پشیلەکە هاتووم.»

تام هەرچی هەبوو لە سیر هەتا پیاز بۆ قازی گێڕاوە. قازی ئەوندەی پێ سەیر بوو هەر چاك بوو لە کەللەی نەدا. هەر لەو حەیس و بەیسەدا بوون کە ئوسقۆف و قەشەی هەرێمەکەش هاتنە ژوورێ و ئەوانیش قسەکانی تامیان بیست، ئوسقۆف و قەشەکەش دوو کاتژمێران بە گەرمی لە سەر ئەو مەبەستە دووان.

ئوسقۆف بە سوێندانەوە ڕەش دەبۆوە کە ئەو پشیلەیە سێحربازە، بەڵام قەشەکە بەو قسانە مەرزەم نەدەبوو، دەیکوت سێحریان لە پشیلە کردووە، تەواو بوو بڕایەوە، بە ناچار پەنایان بردە لای سەرئوسقۆف ئاخریش ئەو باسەیان گەیاندە ئەنجومەنی پەنامەکی کلیسای ڕۆم بەڵام بەرێز پاپ ڕایگەیاند نایانهەوێ خۆیان بە کاروباری مرنیا و مرنیاوی پشیلەکانەوە ماندوو بکەن چونکە ئەوان ئەوەندە بێکار نین.»

قازی پرسی: «چارەمان چییە، چی بکەین لەو پشیلەیە؟

ئوسقۆف وتی: «ئاوری تێبەردەن! ئەوە سێحربازە» قەشەکەش، دەیگوت: «سێحریان لێ کردووە، دادگای ئایینی باوەڕی وایە کە»

قازی گوتی: «گەورەم، دادگای ئایینی بە جێی خۆی! تەنیا یاسای داتاشراوم پەسندە ئەوەی گوت و چوو ئەو پەڕتووکانەی لەمەڕ یاساوە

ڕێسرابوون هێنای، گورجێك له بەر دەمی داینان، پێدا ڕۆیشت یاسای وڵاتی سەرلەبەر شی کردەوە، لە دەورانی ئێلیزابت ڕا تا ئێستا، لە ئیرلەند قانوون بۆ هەموو شت دامەزراوە تەنیا بۆ پشیلەی هەش بەسەر نەبی! بۆی ڕوون بۆوە هیچ شتێك لەو یاسا داتاشراوەدا بێ بەش نییە.

هەی قرتان تێ کەوێ، پشیلەکان چۆن ئێوەیان لە بیر نەبووە. قازی گوتی: «ئەڵبەتە قانوونێك هەیە بۆ غەوارەکان، لەوە دەچێ ئەو پشیلەیە سیخۆری فەڕانسەکان بێت. خۆی گۆڕیوە»

تام وتی: «بڕوات هەبێ وەکو سیخۆرە فەرانسەوییەکان قسان دەکا. لە بیرمە چوارشەممۆیان خۆی ون دەکا و دەچوو بە لای کاری سیخۆرییەوە»

قازی گوتی: «شتێکی سەیر نییە. بەڵام ئەستەمە بتوانن دەلیلێك بۆ ئەو بەزمە وەدەست بهێنن. بیرێکی تازەم بە مێشکدا هات» تام وتی: «دەی باشتر، چاوی من، ئەگەر بیری تازەتان هەیە خێرا کەڵکی لێ وەربگرن، نەکوو لەو هەوا ناخۆشەدا کەڕوو هەڵبێنی»

قازی گوتی: «فەرمایشێکی بێ تامە، پشیلەکەش دەخەینە نێو مەنگەنەی قانوونەوە، ئەو وەختە بە تەڵەیەوە دەکەین» تام وتی: «ئەی نەمری بۆ قسەت! هەر بژی! وەك کوڕان گوێی دەبڕین»

قازی گوتی: «سبەی بەیانی لە چوارڕێیانەکە چاوەڕێتم. یەك دوو تاژی لەگەڵ خۆمدا دەهێنم»

سەرتان نەهێشێنم، تام گەڕایەوە بۆ ماڵی. زۆری بۆ مێشکی خۆی هێنا چ درۆیەك هەڵبەستێ چۆن بوو کەوشی بۆ پشیلەکە نەکریوە کەچی چەند سەد گەزێکی مابوو بگاتەوە درگای ماڵێ چاوی بە پشیلەکە کەوت، بە هەڵەداوان بەرەو پیری دێت، بیرێك بە مێشکیدا هات، پشیلە بۆر وتی: «کوانێ کەوشی من؟»

تام وتی: «خانمەکەم ئەوڕۆکە جارێ نەمکڕیوە.»

پشیلەکە گوتی تام پێت وایە پیاویش قەول بەدرۆزن دەردەچێ؟ دەزانی چۆنە تام، جوان چاو و گوێت بکەوە بزانە دەڵێم چی. ئەگەر بێت و کەوشم بۆ نەکڕی چاوی منداڵەکانت قەلپووچ دەکەم»

تام لە تاوی منداڵەکانی کێچ کەوتە کەوڵی وەخت بوو دڵی بتۆقێ، گوتی: «ئەی داد و بێداد پشە گیان نەختێك پشووت لە سەرەخۆ بێت، پینەچییەکە وتی: تەنیا لینگێکم کەوش لە دووکانێدا نەماوە، بێجگە لەوەش قالبی لاقی تۆی لە لا نەبوو. دەیگوت دەبێ بتبەم بۆ شاری لەوێ ئەندازەی لاقت بگرێ.»

خوێن بەری چاوی پشیلە بۆری گرتبوو، گوتی: دەی باشە کەی بچین؟ «تام وتی بەیانی» پشیلەکە وتی: «چاك بوو ئەوەت گوت، دەنا ئەو شەو ژن و منداڵەکانت بە گردەنشنی دەدیت.»

ئەوەی گوت و بە پشمەپشم دوور کەوتەوە. تام ئەوەندە ترسابوو لەوانەبوو زەندەقی بچێ. پشیلەکە بە سەر دیواری سەر گێرەکەوە بە دەنگێکی ناخۆش گوتی: «ئەوەی پێم وتی لە بیرت نەچێ!» تام گوتی: «دڵنیا بە، بە سەر هەردووك چاوم.»

جا برای خۆت بۆت وەگێڕێ. پشیلەکە ڕۆژێك تلووحی بەیانی لە خەو ڕاست بۆوە، ملی نا لە دەم و چاو شوشتن. خۆی ڕێك و پێك کرد. مەحتەلی ئەوە بوو تام بچێ بۆ شار، تام تەلیسێکی بەتاڵی نابووە پیلی و لە ماڵی وەدەر کەوت پشیلە بۆر کەوتە شوێنی. تام زارکی تەلیسەکەی کردەوە و گوتی: «وەرە بچۆ نێو ئەو تەلیسەوە، دەتبەم بۆ شاری».

پشیلەکە گوتی: پێویستی نییە بە لاقی خۆم دێم. تام وتی: قەزات لە گیانم شتی وا نابێ خەڵکی شار زۆر بە ئیرادن هەر ئەوەندەی بزانن پشیلەم بە دواوەیە لاتاو و تەشەر و توانجی وام پێدا دەدەن، لە نێو خەڵکیدا سەرم هەڵنایەت. سەگ بۆ ئەملا و ئەلا بردن بۆتە مۆد بەڵام پشیلە، نا»

پشیلەکە وەختێ زانی دەمە بە دەمە بێ فایدەیە ناچار خۆی کرد بە درگای تەلیسەکەدا، تام دەستوبرد زارکی تەلیسەکەی بەست و دای بە کۆڵیدا، ڕووی کردە چوار ڕێیانەکە. وەك بڵێن شتێکی چاوەڕوان نەکراو بوو! گەیشتە ئەو شوێنەی قازی و ڕاوچییەکان بە چەند تاجی و توڵەوە لەگەڵ چەند کەسێکدا چاوەڕوان بوون، قازی لە پڕ لە بەر دەم تامدا، قوت بۆوە. گوتی: «ماندوو نەبی تام»

تام وتی: «قوربانت بم، ئێوە ماندوو نەبن»

قازی وتی: «ئەو تەلیسە چیە لە کۆڵت ناوە؟»

تام وتی: «هیچ نییە قازی گیان» بەڵام لە بنەوە بە چاو حاڵی کرد کە پشیلەکەی بە ساغ و سلامەتی هێناوە. قازی وتی: «کڵاوم ناچێتە سەر، ئەو تەلیسە خاڵی نییە دەبێ نیشانم بدەی»

پشیلەکە بەسرتەوە وتی: «هۆی تام کۆنۆر، بێتوو ڕاستی منی پێ بڵێی هەتا مردن قسەت لەگەڵ ناکەم»

تام گوتی: «نە بە گیان خۆم. دەنگ ناکەم. تۆ دڵنیا بە»

بەڵام چاوی داگرت و قامکی بۆ تەلیسەکە ڕاداشت. گوتی: «هیچی تێدا نییە»

قازی گوتی: «بەسیەتی تاقەتی شێر و ڕێوی هێنانەوەم نییە، خێرابە بزانم چیت لەم تەلیسەدا حەشار داوە»

تام بە دەلەسە ڕووی لە قازی وەرگێرا، گوتی: «قازی گیان لە تۆ وایە درۆتان عەرز دەکەم؟»

پشیلە بۆر لە نێو تەلیسەکەوە گوتی: «تام بەو سەرە شیرینەت پێی بڵێی لەو تەلیسەدایە ونجڕونجڕت دەکەم»

قازی گوتی: «ئەی ئەگەر درۆ ناکەی، بۆ چی ئەژنۆت دەلەرزێ. دەبێ بزانم تەلیسەکەت چی تێدایە»

دەستی درێژ کرد تەلیسەکەی لێ بستێنێ، تام بە ئەنقەست بە گژیدا چوو، بەڵام عەمر و چاوی من یەك دوو دەقیقەی پێنەچوو پشیلەکەیان لە تەلیسەکە هێنا دەرێ، کلکی بە قەت گەسکێك دەبوو. خولاسەی قسە سەرت نەهێشێنم قازی یەك بە خۆی گوڕاندی و دەستەکانی لە یەك دا، تاژی و تولەی تێ بەردا، ئەو ڕۆژە بوو بە ڕاوڕاوێنێك، سەیری ئەوەندە خۆش تا ئەمڕۆ کەس نەیدیبوو. پشیلەکە خۆی گەیاندە زەلکاوێك لە قەراغ شار، سوارەکان وەختێك نزیك بوونەوە لە جێی خۆیان ڕاوەستان، تەنیا ڕاوچییەك نەبێ ئەویش لاقی ئەسپەکەی بە زەلکاوەکەدا نەدەچووە خوارێ. جەنابی قەشە بە یارمەتی شاراوەی (غیبی) دەیتوانی ئەسپەکەی بە هەموو لایەکدا غار بدا. هەر ئەوە بوو ڕاوچییەکە و جەنابی قەشە کەیفیان بەو ڕاوە ساز بوو. ئەوان چاویان لێ بوو، هەر کە پشیلەبۆر لە زەلکاوەکە نزیك بۆوە، سەگێك لە پێش ئەوانی دیکەوە بوو زوو گەیشتە سەری قەپی کرد بە ڕانیدا پشیلەکەش خۆی ڕاپسکاند و وەپێش تاژییەکان کەوت ڕووی کردە چارداخێك لە نێو زەلکاوەکەدا چاویان لێ بوو لە دەلاقەکەوە خۆی بە دیوی ژووریدا کرد. سەگەل بەبێ مەحتەل بوون دەوری چارداخەکەیان دا، بەڵام بە چەشنێك قوڕاندیان لەوانە بوو نێوکی پیاوی بخەن. ڕاوچییەکە دابەزی و چووە نێو چارداخەکەوە. بۆ ئەوەی پشیلە بۆر دەرپەڕێنی، بەڵام چی دیبێ باشە؟ پیرێژنێکی دزێو، لە سووچێکدا لە نێو جێوبانەکەیدا ڕاکشا بوو! ڕاوچییەکە لێی دەپرسی: «تۆ پشیلەیەکت نەدی خۆی بکا بە ژووریدا؟!»

پیرێژنەکە بە دەنگێکی زیقنەوە دەڵێ: «پشیلە لێرە چی دەکا!» سەگ وەڕ دەوری چارداخەکەیان دابوو. پیرێژنەکە گوتی: «ئەو سەگەلە لێرە دوور بخەنەوە، ئەها، ها! مێشکی سەرم چوو!»

ڕاوچییەکە وەختێك لە پیرێژن ڕما چاوی وەك چاوی پشیلە بۆر زیتەی دەهات. پەتووی لە سەر پیرێژن فڕێدا، گوتی: «دەی، دەی چاو و دڵم ڕوون!»

سەیری کرد ئەوا کەلەکەی پیرێژن خوێناوییە، ڕاوچی دەڵێ: ئەی سەگباب خێو! پێت وایە نات ناسمەوە شەیتانی نەحلەتی!»»

گورجێك درگای کردەوە و سەگەل خۆیان بە ژووریدا کرد. پیرێژن دووجار لە جێی خۆی هەڵبەزییەوە لە پێش چاویان بوو بە پشیلە، لە پەنجەرەکەوە هەڵات بۆ دەرێ. بەڵام نەیتوانی بەبێ ئارەقەی ڕزگاری بێت. لە چاو تروکانێکدا سەگەل لەت و کوتیان کرد. بەڵام برایان خۆشی چیرۆکەکە لەوە دایە، ئەو سەگە چارەڕەشانە تازە خۆ لەوەبەدواوە نەیاندەتوانی بێجگە لە مشك هیچی دیکە ڕاو بکەن.

* سەرچاوە: خنده ایرلندی، مترجم بۆ فارسی: محمد رمضانی، ناشر: عابد، سال چاپ: بهار ۱۳۸۲

ناشتن

چالز بوكفسكی

دەبـوایـە كـاتـژمـێر دوو و نیـو حـەشامـات لـە بـەر درگـای مـاڵـی كـیژۆڵـە مردووەكەوە بەرەو گۆڕستـان وەڕێ بكەون. بـەڵام خـەڵكـە ڕەشپۆشەكە زۆر زووتـر لـەوێ وەخـڕ بـبـوون. ئـەوان لـە سەری كـۆڵانـی حـەساری كـلـیسا چاوەڕوان مابوونەوە. ماڵی كچۆڵەكە رووبەڕووی ئەو كۆڵانە بوو. جا بۆیـەش ئـەگـەر ئـاپۆڕەكـان لـەوێوە وەڕێ كـەوتـبـان، هـێندەی نـەدەخـایـاند دەگەیشتە شوێنی مەبەست. دەر و جیران هـاوكات لەگەڵ خەڵكی شار و دێ لەگەڵ هەوارچییان و ماسیگرەكانی ئەو بەنداوەی كە كچەكە هێندێ لە خـوارتـرەوە تـێدا خـنـكـا بـوو. هـەر تـازیـە بـارێك كـە دەگـەیشتـێ یـەكڕاست دەچووە لای ناسیاوی خۆی و پاش ئەوەی تۆزێك باسی ئەم رووداوە دڵتەزێنەیان دەكرد. هەر لە بیریان دەچۆوە بۆچی هاتوون. خێرا باسی گیروگرفتی شارۆچكەكەیان دەهێنا گۆڕێ.

(جـان مـوویـنـی) لـە رێگـا كـۆنـەكـەوە هـاتـبـوو، هـەر كـە گـەیشتـە سەری كۆڵانەكە، هەرای كرد جیمز ئۆهارا: «جیمز حاڵت خاسە؟» جیمز ئوهارا

پیاوێك بوو تیشكەڵانە، سەر و سەكوتی هەر لە رێوی دەچوو، هەر كە گوێی لە دەنگی موووینی بوو ئاوڕی دایەوە و گوتی: «ئای، چۆن بم، شپرزە و بە سەر یەكدا رووخاو، ئەتۆ چۆنی؟»

«منیش خەراو نیم، ئیژم ئەم كەنیشكە هەناسە ساردە ئای چەندە جێی داخە!»

«هەروایە بە خودای وەختێك منداڵێكی ئەوەندە بوو دەمناسی!» (دەستی هەتا سەر ئەژنۆی هێنا خوارێ) گوتی: «نازانی چەندە منداڵێكی زیت بوو! بەس بوو شتێكت پێ وتبا، دەستبەجێ وەڵامی دەدایەوە و سەرت سوڕدەما!» لە وەختی قسە كردنا سەری قیت رادەگرت. جان مەك كلۆرگی لە دوورەوە دیت بۆ لای دەهات. وتی: «جان، تۆش لێرەی؟!»

مەك گلۆرك پیاوێك بوو سەر و چاو خڕ، چاو چكۆلە، دەم بە پێكەنین، دووكەڵ بە باقە لە سەری هەڵدەستا، لێیان نزیك بۆوە.

لە وەڵامی ئۆهارادا، گوتی: «ئەوە نییە دێم بۆ لاتان.»

موووینی گوتی: «لە حەفتە بازار دیتمت، كەچی تۆ هۆشت لە جێگایەكی تر بوو منت نەدی، گاگەلەكەت خاس فرۆشت یان نا؟»

«خەراب نەبوو لەوە دەچوو زیاتریشان پێ دابام، بگرە كەمتریش!»

«گوێرەكەكەی هاوردبووت فرووشیا؟»

«نا، گوێلكی چاكە، خۆ پووڵی كیلۆیەك پیوازیان نەدەدامێ ...»

ئۆهارا دەستێكی لە سەر شانی دانا و گوتی:

«كاكە پێموابێ تۆ هاتووی بۆ مردوو ناشتن، وا نییە!»

جان مەك گلۆرك لەو بەری شەقامەكەوە چاوی بڕییە درگای ماڵی كیژۆڵە خنكاوەكە و گوتی: «وام بە چاك زانی بێم بۆ شار، لەو پرسەیەدا بەشدار بم، خوا بیبەخشێ!» (هاوكات، هەر سێك پیاوەكە لەگەڵ ئەو،

کڵاوەکانیان لە سەر خۆیان داگرت)

جان پرسی: «کەی دەینێژن؟»

مووینی وتی: «قرار بوو کە سەعات دوو و نیم بینێژن، وەلێ جارێ هەر خاوەخاویانە، قەرارە درووشکەی پۆست بێت و جەنازەکەی هەڵگرێ، ئەمەش جارێ نەگەیوەتە بلفاست، جودا لە مانەش ئاشنا و دۆست لە (دەری)یەوە بێنە ئێرە نانی نیمەڕۆیان گەرەکە. بەم حیساوە تا سێی دوانیمەڕۆ ماتڵ دەبین!» جیمز ئۆهارا گوتی: «راستیش دەکەی!» لە پاشان رووی کردە جان مەك کلۆرگ، پرسی:

«ئەو گوێلکە، پێموایە زۆرت گوتووە؟» مەك کلۆرگ، گەڵا تووتنێکی خستە بەر ددانی، تۆزێك دواتر لە قونچکەکەی کردەوە و پاش نەختێك جاوین تفێکی زەردی فڕێ دا سەر جەدوەلی قەراخ شەقامەکە، گوتی: «تۆ دەڵێی من گرانم وتووە؟ بەڵام من دەڵێم بەو پارەیە زۆریش هەرزانە!»

مووینی وتی: «پێش ئەوەی کەنیشکە بچێ بۆ سەر بەحری قسەی دەکرد و ئەکەنی! خودایە مردنی ئاوا بە قسمەت کەس نەکەی!»

«زۆر بە شوێن مەیتەکەدا گەڕان تا دیتیانەوە!»

«بەڵێ، ئەرێ وەڵڵا»

جیمز ئۆهارا گوتی: «گوێلکەکە دەدەی بە پێنج پاوند و پێنج ینی؟»

«کەمێکی دیکە بۆم زیاد بکەی دەیدەم!»

مووینی وەك کەسێك بیەوێ قسەیەك دووپاتە بکاتەوە گوتی: «خنکاوەکەیان هەر لەو شوێنە دۆزییەوە، زووتر تێی کەوتبوو و پیاو سەری سوڕ ئەمێنێ، ئەم بنیادەمە ئاوەکە بەملا و ئەولایدا ئەدا، کەچی دوایی هاوردوویەسەوە سەر جێگاکەی هەوەڵ جاری!»»

«بە سەری تۆ وایە»

«جۆن، هەر قسەی تۆیە!»

پیاوێك بە کۆتێکی فشەوە لە درگای ماڵی کچەکەی دا. ئەو پیاوەی لە تەنیشت مووینی راوەستابوو لەوی پرسی: «ئەو کابرایە کێیە ئەو تەپڵەیەی لە سەر ناوە و ئەو کۆتە شۆڕەی لە بەردایە، تو دەیناسی؟»

مووینی وەڵامی داوە: «ئەمە ئەوڵ جارە دەیبینم. رەنگبێ خەڵکی ئەم ناوە نەبێ. جیمز تۆ نایناسی؟»

ئۆهارا وتی: «نا، نایناسم، لەوەدەچێ بە شەمەندەفەر هاتبێ. فایتوونی پۆست هاتووە جەنازەکە راگوێزێ، ئەوەتانی (پتریك ماگراس) بە سواری فایتوونەکە گەیشتێ. مووینی درێژەی بە قسەکانی دا و گوتی: «سەیریش نییە تۆ راست بێژی، چاوت تێوە بوو لە رۆژنامەی (دری) دا سەبارەت بەو کەنیشکە چی نووسیابوو، ئەو ژنە جاهێڵە لە دایرەی پۆست کار دەکا خەوەرەکەی نووسیبوو!»

«هەروایە، منیش خوێندوومەتەوە. شتی سەیر و سەرسوڕهێنەری نووسیبوو، پیاو واقی وڕ دەمێنێ، بڕوام نەدەکرد. ئەو ژنە بتوانێ شتی وا بکات!»

«وا دیارە کار بەدەستی دەوڵەت بێ، بە تۆش وا نییە؟»

لە رۆژنامەکەدا نووسیبووی ئەو کیژۆڵە جوانە بە راستی زیرەك و فامیدە بووە و هەر لە قوتابخانەی دری، کە باوکی نارد بووی، کۆڵێکی خەڵات وەرگرتبوو، خودا دەزانێ ئەو بابەی بۆ پێگەیاندنی چەندێکی پووڵ و پارە سەرف کردووە!»»

«هەرواسە، بە گیانی تۆ داوای رۆحی بنیادەمی کردبا بۆیان پەیدا دەکرد. رۆژە ڕەشی هەناسە سارد،، ئای!»»

«بەڵێ، ئەو رووداوە فێرمان دەکا دەرحەق بە منداڵەکانمان کەمتەرخەم نەبین و بیانعاملێنین!»»

دوو لاوی کەڵەگەت، تاجە گوڵینەیەکی بە نرخیان بە دەستەوە بوو چوون لە دەرگاکەیان دا، بەبێ مەحتەل کردن فەرموویان کردن. جان مووینی گوتی: «ئێوە و خواتان سەیرێکی ئەم تاجە گوڵە بکەن. دەزانن چییە برای من، حەتمەن پووڵێکی خاسیان پێداوە، ها!»

«بەڵێ، ئەو تاجە گوڵە یەکیەتی لاوان ناردوویەتی، بەڵێن وابوو کچە لەگەڵ یەکێك لە ئەندامانی یەکیەتی لاوان زەماوەند بکات. یانی نەتبیستووە؟»

«نا، کوڕەکە کێ بوو، ها؟»

««وابزانم کوڕی (مەك کارکن) بووە!»

«ئەی لەم هەتیمە!»

«بەڵێ، کوڕە قوڕ کرا بە سەریدا! ... جان مەك کلارك، گوێرەکەکەت بە شەش پاوند و دوو پنی دەفرۆشی؟»

«کاکی خۆم، ئەگەر پووڵێ چاکم بدەنێ ئەی بۆ نایفرۆشم!...»

جان مووینی وتی: «پیاگ خاس زۆرن تاجە گوڵ بنێرن!»

«بە راستی هەروایە. بەڵام کاکی خۆم، پیاو نابێ لە رۆژی ئاوادا، سەر داخات و دەست قووچاو بێ، دڵاوا بە و خێرۆمەند! ... پێم بڵێ بزانم جیمز، ئەتۆ حازری شەش پاوند و دە پنی بێیە خوارێ؟»

ئۆهارا، کەمێك لە خەڵکەکە دوور کەوتەوە و ئەو تووتنەی خەریکی جووینی بوو تفی کردەوە، درێژەی بە قسەکانی دا: «دەزانی چۆنە، من دەمویست بزانم ئەگەر کەسێك کڕیار بوو، بەو پارەیە دەیفرۆشی یان نا، دەنا من پێنج پاوند زیاتر نادەم!» ئەگەر وایە هەر بیریشی لێ مەکەوە، بەو حیسێبە من و تۆ رێك ناکەوین؛ لە تۆ وایە ئەم گوێلکەم دیوەتەوە، هەروا بە هەرزان و تالآن لە چنگمی دەربێنی، هەتا دەمری بەو هیوایە بە!»

ئوهارا گوتی: «تەماشا ئەو گشتە خەڵکە لێرە وەخڕ بوون. رووی کردە

حەشاماتەکە و گوتی: «ئەگەر ئەقڵم هەبێ ئەو هەزارە زیلەیە هاتوون هەتا لەگەڵ جەنازەکە بچن!»

«چاکی بۆ چووی، بەڵام من لەوە قەرەباڵغتریشم دیتووە، ئەو کاتەی دوکتۆر (کوچرین) مرد لە بیرتە؟ ئەو خەڵکەی لەبەر ئەو هاتبوون، بڕوام پێبکە ئەوەندە و نیوێکی ئێستای ئەو خەڵکە دەبوو!»

«بەڵێ هەروا بوو، دوو کیلۆمتر خەڵك راوەستابوون!»

درگای ماڵەکە کرایەوە چەند کەسێك چوونە ژوورێ، مووینی وتی: «هەر ئێستا ئەکەفنە رێ.»

وا دیارە، خودا بیبەخشێ. تازە لەو دنیایە بەشی ئەو کیژۆڵە تەواو بوو. دەبێ لەو ڕۆوە هەتا رۆژی قیامەت تەخت بخەوێ!»

«رەحمەت لە قەوری باوکت، بە خوا قسەی خاس بە ئەمە ئێژن! ...»

دەرگای بە ئارامی کرایەوە چەند کەسێك تابووتێکی زەردیان لە سەر شان بوو هاتنە دەرێ، سێبەری بێدەنگی شەقامی شارۆچکەی داپۆشی. پیاوان بە نیشانەی رێز لێنان کڵاوەکانیان لە سەر خۆیان لا برد. ئەوانەی وا کاتۆلیك بوون دەستیان بە نیشانەی خاچ لە سەر سینگیان دانا. بۆ شادی رۆحی مردووەکە دوعایان کرد. زۆربەی ژنەکانیش لەچکەکانیان بە بەر چاویانەوە گرت و ملیان نا لە گریان. تابووتەکەیان لە شەقامەکەوە هێنا و بە شانی کۆڵانەکەدا هەڵگەڕان. بەرەو گۆڕستان وەڕێکەوتن، حەشامات بە نەرمی و لە سەرەخۆ کەوتنە جووڵە زەنگی کلیسا لە سەرەخۆ دەنگی لێ بەرز بۆوە، لە ماڵی کچە خنکاوەکە ژنێك بە بانگ و سەڵا دەگریا.

جیمز ئۆهارا هەر لەو کاتەدا کە جەنازەکە بە بەردەمیاندا تێدەپەڕی گوتی:

« گوێلکەکەت بە شەش پاوند لێ دەکڕم»

مەك كلۆرگ کە بە نیشانەی خاچ دەستی لە سەر سینگی دەدا، گوتی:

«خودا لێی خۆش بێ! بە خۆڕایی سەرر خۆت مەهێشێظە، یەك قسە شەش پاوند و دە پنی»

«بە سەری تۆ لەوە زیاتر قەوەم نییە !»

مردووت مرێ، تۆ چەندە چەنە درێژی دەکەی، پێم وتی قسە هەزارە و یەکی بە کارە، شەش پاوند و دە پنی!»

«ماڵت بە قوڕێ نەگیرێ بۆ تەماحت! ... «وەڵڵا ددانێکت بە حەوت ساڵان دەرهاتووە»

«بەو سەرە شیرنەت زۆر خەراپی بۆ چووی، زۆریش خۆش سەودام! ... کارێك بکە نە شیش بسووتێ نە کەواو!»

« ئەگەر ئاوا پیاوی چاکی ئەوەندە پێ دامەگرە»

«نا، بێ ئەولا و ئەملا هەر ئەوەیە وتم ...»

«جارێ ئەوە ئاپۆرەکە لە سەر قەبرانە ... وەرە با بچین بۆ مەیخانەی (مالونی) ئەو وەخت دەزانم چۆن لەگەڵت پێك بێم.»

برسییەکان

ڕۆلاّن تووپۆر

حەتمەن وا دەزانی پیاوێکی درۆزنم ؛ بەلاّم قەت هەستم بە برسییەتی نەکردووە. یانی هەر نازانم برسییەتی چۆنە. هەتاکو ئەو جێگایەی بزانم تێی نەگەیشتووم لە چی دەچێ. هەڵبەت زۆریش خۆرام، بەبێ ئەوەی ئیشتیام لە خواردن بێ. لە ڕاستیدا هەست بە هیچ شتێك ناکەم. هەتاکو هەست بە بێ مەیلیش ناکەم. کار و پیشەم بۆتە خواردن.

زۆربەی خەڵك لێم دەپرسن: ″ ئەی چۆن دەتوانی دانیشی و چێشت بخۆی؟ ″″ دەبێ بڵێم نازانم. چونکە هەر وا فێر بووم، وەختێ دەچمە سەر مێزی شێو خواردن، دەورییە چێشتەکە بۆ لای خۆم ڕادەکێشم. لەوەتا تووشی فەرامۆشی هاتووم زۆر زوو شتم لە بیر دەچێتەوە، وەختێك وەخۆ دێمەوە دەورییەکە بەتالاّو هەتاڵە. ئاوایە حاڵم، بڕوا دەکەن؟

بڵێی بە خواردن هیپنۆتیزم بووبێتم، یانی هۆشم لە لای خۆم نییە؟ قەت شتی وا نابێ! وتم ئەوەش پێشهاتە، بەلاّم نەك دایمە. جاری وایە بە خەیاڵ دەوری پڕ لە خواردن لە بەر دەمی خۆم دەبینم کەچی ئەوەش کار لە من

ناکا، بۆیە بنی دەورییەکەش دەکرێنمەوە. زۆر جار هاتوومەتە سەر ئەو باوەڕە بە ڕۆژوو بم. بەڵام بێ فایدە بووە باریك و بنێس بووم. ڕاست لە سەر وەختی خۆی بامداوەتەوە. بەس، بووە ماوەیەکی دیکە درێژەی بدەمێ و لە برسا بمرم. بەبێ ئەوەی بزانم ئەو خۆ تاقیکردنەوەیە تۆقاندوومی، هەر بۆیە دایمەی خودا دەمم دەجوولێتەوە. ئیتر بەو حاڵ و وەزعەوە پەرێشان نیم. باڵام بەرزە و لەشولارم ڕێکوپێکە. جا بۆ ئەوەی هەروا بمێنمەوە دەبێ لە بیری خۆم دابم.

برسییەتی بۆ گەلێك کەس وە بیر هێنانەوەی مردنە، بەڵام لە بەر ئەوەی من لەوە پاك بوومەتەوە دەبێ هۆشم بە خۆمەوە بێ. پێشتریش وتم زۆرجار فکرم لە لای خۆم نامێنێ. لە بیر چوونەوە بۆ من بە مانای مەرگە. وای بە باش دەزانم هەمیشە هەر خەریکی خواردن بم. چاکترین ڕێگاش هەر ئەمەیە. خۆ ئەگەر نەشخۆم خێرا تووڕە دەبم و دۆ و دۆشاو تێکەڵ دەکەم. ئیتر مل دەنێم لە سیگار کێشان و خواردنەوەی مەی. ئەو وەخت هەر دەبێ سەیرم بکەی، زۆر خراپە. زۆر جار لە شەقامێ مرۆی کز و پیس بە جل و بەرگی شڕۆڵەوە وەك مێش و مەگەز تێم دەهاڵێن. ئەوانە نەخۆشن، بە چاوی ڕیپۆقاوییەوە دەورم دەدەن و بە پسکە پسك دەپاڕێنەوە: ″ برسیمانە! ″

بە خێسەوە لێیان دەڕوانم. ئەوانە مانگێ نانێك بەسیانە، زۆریش کەیف دەکەن، زۆر بێ شەرمانە پێیان دەڵێم: ″ برسیتانە! چەندە بەختەوەرن! ″″

مل دەنێن لە گریان، ئەویش چ گریانێك سەریان بە هەنیسکەوە هەڵدەکەندرێ. ئیتر ئەوجار شل و شەوێق ملی ڕێگا دەگرنە بەر. بەڵام ئەمن یەکەم ڕستوورانێك کە دەیبینم خۆی تێڕادەکەم. یانی دەبێتە موعجیزە؟ هەوەڵ پاروو ئاوای ئەودیوی دەکەم. دڵم بە توندی ڕادەژێ. لە پڕ دەکەومە دڵەڕاوکێ. بە سەر خۆمدا دەڕووخێم. هیچ، تازە تەواو بوو بە

گۆڕی خۆمدا ڕیام. ئیشتیایەك لە گۆڕێدا نییە. زۆر بە قینەوە داخی دڵم لە سەر خواردنەکە بەتاڵ دەکەم. وەختێك کە قرتم لە چێشتەکە بڕی بەو داخە زۆرەی وا لــە سەر دڵـم بـۆتـە گریێ لـە ڕستـوورانـەکـە دێمـە دەرێ، لـووت هەڵدەکەم، بێز لە هەموو کەس دەکەم. هەر بە ڕاستی پێم خۆش نییە برسییەکان ببینم. لەوان بێزارم. برسییانە؟ بە توون! خۆزیا قڕیان دەهات. هەر تۆزێکیش بۆ ئەوانە پەرۆش نیم! لازم بەو حیکایەتە ناکا، وەختێ لە سەر مێزی شێو خواردن خەریکی خۆ تێر کردنم بە بینینی ئەو برسییانە کەیفم ساز دەبێ.

* سەرچاوە: بهترین بچە عالم، مجموعە داستانهای خیلی کوتاه، گردآورندة: جیمز توماس، چاپ اول، ١٣٧٨.

* کورتە چیرۆکی ئامریکای لاتین، کۆکراوەی جیمز تۆماس ١٩٤٦

* سەرچاوە/ بهترین بچە عالم/ چاپ دوم/ نشر شولا/ ١٣٨١

شەیتان

جیمز جویس

ئیستنیوی گیان. یەك دوو رۆژ لەوە پێش پشیلەیەکی جوان و خرپنم لەگەڵ برێك خواردەمەنی بە تام بۆ تۆ رەوانە کرد. پشیلەکەش نێو بنێ گورپەی بووژانسی. رەنگبێ نەقڵ و چیرۆکی ئەو نەزانی.

بووژانسی شارێکی چکۆلەیە لە قەراخ چۆمی لوار ئەویش لە ناوەندی فەرانسەدایە. ئەو چۆمە خورێنە یەکجار قووڵە. ئەو بەر و ئەو بەری چۆمەکە پتر لە هەزار گەزە. هەر لە کۆنەوە خەڵکی بووژانسی بە سواری گەمییە ئەم بەر و ئەو بەریان کردووە مەودا زۆر و ئاویش زۆر. پردیشیان بۆ پەرینەوە ساز نەکردبوو. خۆ هەموو کەسێك نەیدەتوانی پرد دروست بکا، جا ئەگەر توانیباشیان پووڵیان بە دەستەوە نەبوو لێی خەرج بکەن. ئێستا دەبوو چییان کردبا؟ قوڵەشەیتان خێرا بەو خەبەرەی زانی، ئەو دایمە خەریکی رۆژنامە خوێندنەوە بوو. لە رۆژنامەکەدا نووسرا بوو خەڵکی شاری پێویستییان بە پردێك هەیە. قوڵە شەیتان دەستێك جل و بەرگی جوانی کردە بەری و وەرێ کەوت بۆ لای شارەداری بووژانسی،

ئـەویش نـاوی مـوسیـو ئـالـفرد بـیرنـە بـوو. هـەواڵـیان دا بـە شارەدار کە میوانێکی بەڕێز دێ بۆ لای. شارەداریش بەبێ مەحتەل بوون خۆیی بە جل و بەرگی جوان رازاندەوە و کڵاوی کردە سەر و باڵتەی تایبەتی لە بەر کرد و مێداڵ و زنجیری زێڕ و زێوی بە بەرۆکیدا هەڵواسی.

شارەدار ئـەو کـاتـەی شوانـانـە دەخـەوت مـیداڵـەکـەی لـە خـۆیـی دوور نەدەخستەوە. قوڵەشەیتان بە شارەداری وت: لە رۆژنامەدا خوێندوومەتەوە کـە خـەڵـکـی شاری پـێویستـیـان بـە پـردێك هـەیـە. بـۆ ئـەوەی لـەم بـەری چۆمەکەوە بپەڕنەوە ئەو بەری چۆم. گوتیشی: من دەتوانم پرد ساز بکەم ویستی خەڵك بەجێ بێنم. پردێك دروست دەکەم بە کەیفی دۆستان. وەخت و زەمانی زۆریشم ناوێ، بە تەنیا شەوێك سازی دەکەم. شارەدار وتی:

جا ئەگەر وا بێ بە کەیفی خۆت پووڵمان لێ دەستێنی؟ ئێمە پووڵمان نییە. قوڵەشەیتان وتی: تەمنێکی ئێوەم ناوێ! تەنیا ئەوەندە بەسە کەسێك لە ئێوە بە سەر پردەکەدا تێپەڕی، یەکەم کەس هەرکە پەڕیەوە و هاتە ئەم بەر پردەکە، ئەوە لە خۆم بگاتەوە، یانی تازە هی خۆمە! ئێواری داهات و بـوو بـە شەو. تـەواوی خـەڵـکـی بووژانسی لـە جێوبـانـێ خزان و خـەوتن. بـەیـانـی لـەگـەڵ تـاو هـەڵات خـەڵـکـی لـە خـەو راست بـوونـەوە و لـە بـەر پەنجەرەی ماڵەکانیانەوە لە دەرەوە رامان. بە سەر سوورمانەوە وتیان:

تۆ تەماشای ئەو شتە سەیرە بکەن. بە سەر لوار، دا پردێکی عەجاییبیان راکێشاوە! پردێکی جوانیان بە (سپی سەنگ) ساز کردبوو. قوڵەشەیتان بە سەما کردن لە سەر پردەکەوە چاوەڕوان مابۆوە. تاکو یەکەم کەس بە سەرپـردەکـەدا تـێپـەڕێت و ئـەویش بـیگـرێ. بـەڵام پێت وایـە کـەسێك ئـەو غیرەتەی هەبوو؟ لاق لە سەر ئەو پردە دابنێ. هیچ کەس لە خۆیی را نەدی لە ترسی قوڵەشەیتان هەنگاوێك بچێتە سەر پردەکە. لە پڕ دەنگی دەهۆڵ و زوڕنا بەرز بۆوە و دەنگ و هەرای خەڵك خەوت. راوەستان تاکو بزانن چ باسە و چی دەقەومێ.

موسیوئالفرد بیرنەی شارەداریش لە دوورەوە دەرکەوت جل و بەرگی ڕێکوپێك لە بەردا و کلاوێك بە تیلاگی سەریەوە و مێداڵی زێڕ لە سەر سنگ و سەتڵێك ئاو بە دەستەوە و پشیلەیەکیش بە باوەشیەوە هاتە پێشی.

قوڵەشەیتان لە سەما کردن وەستا و لەو بەری پردە کەوە بە دووربین چاوی بە خەڵکەکەدا گێڕا. خەڵکی شاری هەرکە چاویان بە شارەدار کەوت گورپەیەکی بە باوەشیەوەیە لەگەڵ یەکتردا کەوتنە سرت و خورت و سەریان سوڕما.

پشیلەکەش لە شارەدار ڕامابوو، پشیلەکە ئیزنی ئەوەی هەبوو سەیری شارەدار بکات، بەڵام زۆری پێ نەچوو ماندوو بوو. دەستی کرد بە کایە کردن بە مێداڵە ئاڵتوونەکەی شارەدار. شارەدار پشیلەی لە سەر پردەکە دانا. حەشامات بێدەنگ بوون دەستیان بە دەمیانەوە گرت. شارەدار یەکڕاست ئاوی سەتڵەکەی بە پشیلەکەدا کرد. پشیلە وەك شێت و هار پێی پێوەنا و دەرپەڕی پشیلە بە سەر پردەکەدا خۆی گەیاندە باوەشی قوڵەشەیتان و خۆی بە سنگیەوە نووساند. قوڵەشەیتان تووڕە بوو ملی نا لە هات و هاوار کردن، ڕووی کردە خەڵکەکە و گوتی: پشیلە خڕنەکە وەرە با من و تۆ ببینە دۆست و برادەر با لە ئەم خەڵکە دوور بکەوینەوە. سەرماتە وەرە باوەشم با هەر دووکمان گەرم دابێین. پشیلەکەی دە دەستەوە گرت و بە ڕاکردن دوور کەوتەوە. لەو ڕۆژە و بە دواوە خەڵکی ئەو شارە بە پشیلەی بووژانسی مەنشوورن ئەو پردە ئێستاش کە ئێستایە هەر لە جێی خۆیەتی خەڵك و داشقە و ماشینی بە سەردا دەڕوا.

گیانە شیرینەکەم بەم چیرۆکە کەیفت ساز بوو؟ باوە گەورە.

دەکێشا

لافکادیو هرن

لە دەورانی زۆر کۆندا، لە یەکێ لە ئاواییەکانی ژاپۆن بنەماڵەیەکی وەرزێڕ دەژیان. خەڵکێکی باشی تێدا دەژیا زۆریش دەست کورت و منداڵدار بوون بە زەحمەت بەڕێ دەچوون گوزەرانێکی تاڵیان هەبوو، کوڕە گەورەی ئەو ماڵە چواردە ساڵە بوو دەیتوانی لە کاری کشتوکاڵدا یارمەتی بابی دا، کچە چکۆلە شیان لە کار و باری نێو ماڵدا یاریدەدەری دایکی بێ. بەڵام کوڕی چکۆڵەیان زۆر بێ داروبار بوو، کەچی هۆش و گۆشێکی باشی هەبوو دایك و بابی بیریان کردەوە بە جێگای ئەوەی لە کاری وەرزێڕی وەردەن، چاك وایە بیبەنە پەرستگەو ببێتە (ڕاهێب) ڕۆژێك لەگەڵ خۆیان بردیان بۆ پەرستگەی گوندەکەیان، داوایان لە راهیبی دڵاوا کرد ببێ بە مامۆستای کوڕەکەیان و لە داهاتوودا بیکاتە راهیبی چاك. راهیبی بە ساڵاچوو بە رووخۆشییەوە چەند پرسیاری لە منداڵەکە کرد. کوڕەکەش زۆر زیرەکانە وڵامی دایەوە! پیرە پیاو رازی بوو لە لای خۆی رای بگرێ و دەرسی پێ بڵێ.

کوڕە زۆر زوو فێری دەرس خوێندن بوو دەرس و ئامۆژگاری مامۆستای لە گوێ دەگرت، بەڵام، تەنیا ئەو عەیبەی هەبوو لە کاتی دەرسەکانیدا وێنەی پشیلەی دەکێشاوە لەو شوێنانەش کە دەبوو ئەو کارە نەکا، کەچی وازی نەدەهێنا، راهێب چەند جارێك پێی گوتبوو ئەو کارە نەکا، دەست هەڵگرێ، بەڵام ئەو هەمیشە ئەو وێنانەی دەکێشاوە و نەیدەتوانی دەستبەرداری کارەکەی بێ.

دیار بوو توانای هونەری هەبوو، بۆ ئەوە لە دایك نەبووبوو ببێتە راهیب پێت وایە راهیبێکی باش لە هەر شوێنێك خەریکی کێشانەوەی وێنەی پشیلە بێ؟ رۆژێك وێنەی چەند پشیلەیەکی لە سەر دیوارێك کێشابۆوە کاتێك راهیب بە ئەمەی زانی پێی گوت:

ـ کوڕەکەم! تۆ دەبێ هەر ئێستا لە پەرستگەکە بڕۆیە دەرێ، چونکە تۆ قەت ڕاهیبێکی باش نابی بەڵام زۆر لەوە دەچێ هونەرمەندێکی چاك بی، ئێستاش دواین ئامۆژگاری من دەگوێ بگرە، ئەو ئامۆژگارییە قەت لە بیر نەکەی ئەویش ئەوەیە «شەوانە لە جێگای گەورە بترسێ و لە شوێنی چکۆلەدا بخەوە !» کوڕە چکولە، سەری لە ئامۆژگارییەکەی راهیب دەرنەچوو «شەوانە لە جێگای گەورە بترسێ و لە شوێنی چکۆلە دا بخەوە» یانی چی؟ مات و پەرێشان لە پەرستگە هاتە دەرێ بیری کردەوە چ بکا بۆ کوێ بچێ، خۆ ئەگەر یەك ڕاست دەگەڕاوە بۆ ماڵ، بێ شك بابی زۆر چاك دارکاری دەکرد و دەیگوت:

ـ بە قسەی راهیبت نەکردووە! هەر بۆیە زاتی نەبوو روو بکاتەوە ماڵێ ناچار کەوتە بیری ئەوەی روو بکاتە پەرستگەیەکی دیکەی ئاواییەکە، کە دە دوازدە (میل) لە دێیەکەی خۆیانەوە دوور بوو، بیستبووی لە پەرستگەکەی ئەوێندەرێ نە تەنیا راهیبێك، بەڵکو چەند راهیبی لێیە، وای بە چاك زانی بۆ لایان بڕوات و هەر چۆنێك بێ خۆی لەوێ دامەزرێنێ،

بـەڵام خـۆ ئـەو نـەیـدەزانـی زۆر لـە مـێژە پـەرسـتـگـەکـە چـۆڵـە. هـۆی چـۆڵ بوونەکەش ئەوە بوو (دێوێك) راهیبەکانی ترساندبوو لەوێ رایان کردبوو دێوەکەش بە تەنیا لەوێ دەژیا، زۆر کەس لە جوامێرانی ئەم مەڵبەندە بۆ کوشتنی (دێو) روویان لە پەرستگە کردبوو بەڵام کەسیان بە سلامەت دەرنەچوو بوون، کەس ئەوەی بە منداڵەکە نەگوتبوو، هەر بۆیە بێ خەبەر لـە رووداوێکـی چـاوەڕوان نـەکـراو مـلـی رێی گـرتـە بـەر، وەختـێ گـەیشتـە ئـاوایـی تـاریك داهـاتـبـوو رەنگ بـێ زۆر کـەسیش خـەوتبن! کورە چکولـە چاوی بە پەرستگە کەوت بە سەر گردەکەی ئاوایییەوە چرای ژوورەکەش دایسا، ئەو جۆرەی خەڵك دەیانگوت (دێو) بە ئەنقەست چرای هەڵکردووە، تـاکـو رێبـواران و خـەڵـکـی لاوە بـکـەونـە بـۆسـەی دێوەکـە ئـەویش مـل لـە خـۆاردنـیـان بـنـێ کورە چکۆلـە گـەیشتـە پـەرستگـە لـە درگـای دا کـەس بـە دەنـگـێوە نـەهـات، دیسان لـێی داوە ئـاخـری دەستـی بـە درگـاوە نـا بـە خۆشییەوە دانەخرابوو چووە ژوورێ چراکە دایسا بە هیوا بوو راهیبێك بـەرەو پـیـری بـێ، کـورە دانـیشتـوو چـاوەڕوان مـایـەوە دوای قـەدەرێك چاوەڕوانی تێگەیی ئەو پەرستگەیە چۆڵە و تۆز و خۆڵ هەموو لایەکی داپۆشیوە جاڵجاڵۆکەش دارو دیواری تەنیوە ئەگەر بە راهیبەکانی گوتبا ولاتیان بۆ خاوێن دەکاتەوە رازی دەبوون رای بگرن؟

بۆ چی هیچ کەس پەرستگەکە پاك ناکاتەوە؟ سەری سووڕمابوو لە رازی ئـەم ژووره بـەڵام ئـەوەی بـۆ ئـەو جـێی خـۆشحـاڵـی بـوو پـەردەی سپـی پەنجەرەکان بوو!

بە دیتنی پەردەکان وەك گوڵێکی ژاکاو بووژایەوە هەر بۆیە گوێی نەدا بە هیلاکی و ماندوویی رێگە، خێرا قەڵم و رەنگی هێنا بەر کار دەستی کرد بە وێنەی پشیلە کێشانەوە لە سەر پەردەکان. لە سەر تەواوی پەردەکان وێنەی پشیلەی کێشاوە، تا وای لێهات هەستی بە ماندووبون و وەڕەزی کرد لە پەنا پەردەیەکدا خۆی گرمۆڵە کرد خەریك بوو خەوی لێبکەوێ لە

پڕ کەوتە بیری قسەکانی (راهیب) «لە ژووری گەورە بترسە و لە شوێنی چکۆلەدا بخەوە!»

پەرستگەکە زۆر گەورە بوو ئەویش تەنیا تا ئێستا لە مەبەستی راهیب تێ نەگەییبوو وەختێ بیری لێ کردەوە بۆ یەکەم جار خێوی ترس سواری شانی بوو، وای بە باش زانی جێگایەکی چووکە بۆ خەوتن وەدۆزێ: ئاخری ژوورێکی چکۆلەی لەوێدا دیتەوەو خۆی تێڕا کرد لە ناوەوە درگای لە سەر خۆی داخست و لێی خەوت لە نیوە شەودا قیژەو هەرایەکی ترسێنەر لە خەوی ڕاپەڕاند، دەنگە دەنگێکی سەیر بوو ئینسان زەندەقی دەچوو، ئەو گوڕەو قیژەیە ئەوەندە ناخۆش بوو ئەو بەستەزمانە نەیدەوێرا تەنانەت لە درزی درگاکەشەوە بۆ نێو پەرستگەکە بڕوانێ لە سەر جێ و بانەکەی راکشاو وستەی لە خۆی بڕی. چرای پەرستگە کوژابۆوە، بەڵام مڕڕەو هەراکە هەر وا بەردەوام بوو، دەتگوت کۆڵەکەکانی پەرستگا هەر ئێستا بەلادا دێن، دوای ماوەیەکی چاك وڵات تۆزی بێدەنگی بە سەردا باری و دەنگەکەش مرد منداڵەکە لە نێو جێگاکەیدا جووڵەی نەدەکرد.

کاتێك شەبەقی بەیان لە درزی درگاکەوە هاتە ژوورێ کوڕە چکۆلە هێدی و لە سەرەخۆ لە دیوەکە هاتە دەرێ، لە دەوروبەری خۆی روانی ئەوەی سەرنجی ئەوی راکێشابوو خوێنێکی زۆر بوو لە پەرستگەکەدا ڕژابوو، گیاندارێکی زەبەلاح بە قەد رەشە وڵاخێك لە شێوەی مشك لە خوێنەکەدا گەوزیبوو! بەڵام ئەو (گامشکە) کێ کوشتبووی؟ نە کەسی دیکەی لێ بوو، نە گیاندارێکی دیکەش هاتبووە ژوورێ! لە پڕ سەری وەرسووڕاند چاوی بە دەم و لەوسی خوێناوی وێنەی ئەو پشیلانە کەوت کە شەوێ لە سەر پەردەکان کێشابوویەوە.

ئەمجار تێگەیی بۆچی (راهیب)ی پیر پێی گوتبوو «شەوانە لە جێگای گەورە بترسێ و لە شوێنی چووکەدا بخەوێ».

ئەو منداڵە لە دوارۆژدا بوو بە وێنەکێشێکی گەورە ئێستاش لە ژاپۆن وێنەی پشیلەکان بە گەورەکان نیشان دەدرێ.

* سەرچاوە: داستانهائی با قهرمانان کوچك از نویسندگان بزرگ، ترجمە: رضا سید حسینی، ناشر: انتشارات آرمان انتشارات یزد

* گۆڤاری رامان/ ژ: ٦٩/ ساڵی ٢٠٠٢

مۆتەکە

هوشەنگ گوڵشیری(١)

گوتم بەڕێز سەداقەت، من دەڵێم وەرە شتێك بڵێین، با، هەر چییەك بێ، باشە زۆر باشە، تەنیا قسە بکەین. دەکرێ هەر هەمووومان بە یەکەوە، قسە بکەین، سەبارەت بە چی؟ نازانم. بەڵام نابێ کەس دەنگ بەرز بکاتەوە، یانی دەبێ بە جۆرێك بدوێین، وەك ئەوە وابێ قسە بۆ یەکدی دەکەین، هەر وەکو ئەوەی کەسێك لە پەستا خەریکی قسەکردن بێت. کەسەکانی دیکە گوێ هەڵدەخەن. دەسەڵاتیش هەیە هاوار بکەین، یانی ئەگەر کەسێك حەزی لێ بوو دەتوانێ بگوڕێنی، بەڵام نە ئەوەندە بە توندی ئەو ژنەی وا لە خوارەوەیە گوێی تێوە بێت.

ڕەنگبێ بکرێ چاومان بگرین و زارمان بکەینەوە، وەك ئەوەی کەس

(١) هوشنگ گلشیری: ١٣١٦ـ ١٣٧٩ ڕۆمان نووس و چیرۆك نووسی بە توانای ئێرانی خاوەنی کورتە ڕۆمانی «شازده احتجاب» کۆمەڵە چیرۆکی «جبه خانه» و ... ئەم چیرۆکەی بە ناوی مۆتەکە لە جبەخانە وەرگیراوە. ساڵی چاپ ١٣٧٩، انتشارات نیلوفر.

دیار نەبێ، وەك ئەوەی كەس گوێ نەگرێ، با، نەیگرێ، ئێمە با، قسە بكەین، من حەزم لە قسەكردنە، قسە كردنێك هەست بە خەم و خەفەت نەكەم وا بێ بیر نەكەمەوە ئێستا دەست بە گریان دەكەم، خۆ ئەگەر هاتوو ملم لە گریان نا، یان ئێوە، یان یەكێك لە ئێوە، گریا، دەتوانێ سەر بكاتە سەر شانی من. هەروەك گوتم سەر شانی من. ناچاریش نیت. تەنیا ویستم بڵێم دەبێ راست هەر وەكو ئەو كاتەی لە بەر خۆتەوە ویرەویر دەكەی، مل بنێ لە گریان یان وەكو ئەو وەختەی سەرتان دەكردە سەر رانی دایكتان، بەبێ ئەوەی شەرم بتانگرێ، یان بیر لەوە بكەنەوە، كەسێك دەتان بینێ ... من كە ئاوام.

گوتم، فەرخوندە خانم، بڕواتان هەبێت ئەمن ترسێكم نییە، خۆ ئەوە شتێك نییە بكرێ بە دەرزی و دەرمان، یان پیاسە كردن لە كەناری شەقامەكان یان بە داگیرساندنی سیگارێك و دووان چارەسەر بكرێ. لێرەدا بڕوات هەبێ من جاری وایە هەر دەڵێی ناتوانم هەناسە بكێشم. نەك لە داخ و قیندا، تەنیا ناتوانم، بە شێوەی ئێستا ... سەیر بكەن. دەستم درێژ دەكەم ئاوا، قامكەكانم خەریكی لەرزینن، بۆ چی؟ نازانم، لە تووڕەییمە؟ لە بێ خەویمە؟ نا، خەتای ئەو شتانە نییە. هەر بۆ نموونە ئەو كەیكە گەورەی بەرێز سەداقەت، یان ئەو چەپكە گوڵەی ئێوە جاڕزم دەكات. بۆ چی؟ تێناگەم. لەگەڵ داوای لێخۆشبوون، هەڵبەت.

یان وەكوو ئەو بۆینباخە رەشەی خاڵۆ گیان كە پازدە ساڵە لە ملی دایە هەر دەڵێی تەنیا ئەو تاقە دەنكەی هەیە، سەیریش نییە تەواوی بۆینباخەكانی هەر ئەو رەنگە بن، یان هەر ئەو تەنیا رەنگە لە سەر جل و بەرگەكەی دەكاڵێتەوە، دەڵێ مەی بخۆوە، روو بكە مەیخانەیەكی بێ هەرا و هووریا، بە سەر پێوە، بە دڵی خۆت بخۆوە. دوایە چی؟ بۆ ئەوەی مەستیم بكەم؟ شتی وا نابێ تازە، مەستیش نابم، بەم زووانە نامگرێ، تەنیا گێژییە و هیچی دیكە. خۆ ئەگەر زۆریش بخۆمەوە، خرابتر دەبێ، تازە بێ فایدەیە!

ئەوەی بەیانی؟ بەیانیش سەر هێشە و مەزەی گەس و تامی دەم و... مرۆتێدەکات تەنیا خەون بووە، خەوێکی ئەوەندە قورس وەك بڵێی هەشت نۆ کاتژمێر زیندوو نەبووە، قورس و رووت، بەبێ هیچ خەونێك، زیندە خەوێك، شتێك.

گوتم، خاڵۆ گیان، خۆ جیرانەکانی منت لە بیرە؟ نازانم. دوور نییە ئەوتان نەدیبێ، زۆر باشە، گرنگ نییە. کەڵەگەتە. بەڵام لەوێوە، لە بەر تیشکی مانگە شەوەکەوە بەرز دیاری نەدەدا، ئێواران دەهاتە نزیك باغچەکە، سەری خونچەی گوڵی نیلووفەرەکانی بە سەر پەنجەی دەستی راست دەگرت و بە قامکی دەستی چەپی هەڵی دەپساندن. ئەوە کارەکانی بوو، دوو سێ رۆژێك هەر بەم چەشنە دەمبینی، مەگەر لە نێو باغچەیەکی چووکەدا، ئەویش تەنیا ئەو کاتەی چەند باداکێك هەبووبێ، چەند دانە نیلووفەر وەدەست بکەوێ. هەر ئەو گوڵانەی کە هێشتا پێنەکەنیون؟ ئێوارەی رۆژی چوارەم و پێنجەمیش دۆزییەوە.

دەگەڕاو پەیدای دەکردن. زۆر باشە، دواتر ئێوارەی شەشەم رۆژ بوو. وەك بزانم نەیدییەوە. دەبوو نووکی نیلووفەرەکانی گرتبا، ئەو خونچەیەی وا هێشتا نەکرابۆوە، هەر دەبوو بە دوو سەری قامکی ئاماژە و قامکە گەورەی دەستی چەپ قەوەی لێدابا. چەند جارێك ئەو کارەی کردبوو. بەڵام دەنگێك نەبوو. وای بۆ چووم لەوانەیە من نەتوانم، یان لە بەر ئەوەی ناتوانێ باش نووکی گوڵەکە بگرێ، نایگرێ. بە دڵ پێی خۆش بوو بیدۆزێتەوە. دەمزانی ئەگەر هاتوو یەکێك پەیدا نەکات دەست پێدەکاتەوە. حەولیشی دا، وا دیار بوو زیاد لە رۆژان. چووە نێو باخچەکەوە و ژێر گەڵاکانیشی پشکنی.

منیش تەنیا جووڵانەوەی شانەکانیم، بێی، گوتم: «خاتوو اشراف السادات، شتێك رووی داوە؟»

حەولم دا بڵێم: «اشراف السادات، اشراف السادات، مەگەر نە ئەوجارە پەیدا بوو؟»

نەمگوت، تەنیا گوتم: «خانم گیان!»

نەیبیست. دەنگم هەڵبڕی: «خاتوو اشراف السادات، داوای لێخۆشبوون دەکەم بوومەتە زەحمەت بۆتان.»

هەر لەوێ لە قەراخ باغچەکە دانیشتبوو. سەیری من یان ئەو بەرزاییەی نەکرد. بەڵام من تێگەیشتم سەر و چاوی تەواو تەڕە. بەدەم بزەیەکەوە ددانەکانی درەوشانەوە، دوو ریز ددانی سپی، بیرم لێ دەکردەوە زەردەیەك لە سەر لێو، گوتی: «ئێوەن؟»

گوتم: «بەڕێز نەبەوی لێرە نییە؟»

گوتی: «لە ژوورێن، کارتان پێیەتی؟ دەتەوێ بانگی بکەم؟»

گوتم: «ئێوە دەبێ ... »

ویستم بڵێم: «دەبێ زیاتربگەڕین، لەوانەیە لە سەر دیوارەکە، یان لە نزیك تەنافی جلەکان بتوانن بیدۆزینەوە»

دەرفەتی نەدا گوتی : «ئەی من؟»

گوتم: «بەڵێ، یانی بیرم کردۆتەوە، نەکا دیسان منداڵەکانتان ... پێم ناڵێی حاڵ و وەزعی نەسرین چۆنە»

گوتی: «هەر ئێستا شیرەکەی خوارد هەتاکوو دوو کاتژمێری دیکە لە خەو هەڵناستێ»

فەرهەنگۆك:

ئامال شین : شین و خۆڵەمێشی

ئاورکوژێنەوە: ئاگر بڕ

ئەڕتەش: سپای دەوڵەتی، لەشکر و...

بازەڵێن: کایەی منداڵان

بنێس: لەڕو لاواز

بێ داروبار: کز و باریك

پارکی شار: شاری یاری، باخچە

پیاگ خاس: پیاو چاك

تلوح: تلوع، سەرەتای خۆرکەوتن

تەقیلە: جۆرێك کڵاو

تیشکەڵانە: باریکە

جەواڵ: گونییەی گەنم و نۆك تێکردن، تەلیس

چڵەپاندن: شیر خواردنی پشیلە و سەگ

حەیس و بەیس: کەین و بەین

داهۆڵ: داهۆڵی سەر بێستان

دەلەسە: درۆ، فڕو فیشاڵ

دەمکوتکردن: لە دەمدان

ربە: پێوانەی گەنم و جۆ، دوو کیلۆ

ریوەڵە: لاواز

رۆنیشت: دانیشت

شەربە: دەفری ئاو خواردنەوە

عەللاف: گەنم کڕ، ئەو کەسەی گەنم دەکڕێ

فش: هەراو

قەلپووچ: خاڵی لە کلێنە

قەندەکێش: قەننەکێش، سیگار کێش

قەڵەمە: لقە دار بۆ ئەندارە گرتن

کەسك: سەوزی تۆخ

کۆتەی کوتراو: ئەو دارەی گۆشتی لە سەر دەجنن

گلدانەوە: گێڕانەوە، هێشتنەوە

گەرەك: لازم، پێویستمە

گەڕاوە: مرۆی لە چل بەرەو ژوور

لێس: لستنەوە، سڕینەوە

میل: کەرستەی چنین

مێژۆکە: چڵی داردەمووکانە

هاوردبووی: هێنابووی

هاوسا: جیران، هاوماڵ

هیپنوتیسم: خەوی موغناتیسی، دەستکرد، hypnotisme

وانێت بار: پێکاب

نێوەرۆك

ئالۆسکاو / بەهرام سادقی ٧
چارازبوکفسکی ١٢
مردن / چالز بوکفسکی ١٥
شێر / مەنسوور یاقووتی ٢١
پا / ئەبوو توراب خوسرەوی ٢٥
دوای ئەو شەوە / مەرجان شیر محەمەدی ٣١
ناتەواو / نەجیب مەحفووز ٣٧
کۆنۆر / ست جان اروین ٤٢
ناشتن / چالز بوکفسکی ٥٥
برسییەکان / رولان تووپۆر ٦٢
شەیتان / جیمز جۆیس ٦٥
منداڵێك وێنەی پشیلەی دەکێشا / لافکادیو هرن ٦٨
مۆتەکە / هوشەنگ گوڵشیری ٧٣